

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

а.е. N 884

Протокол от заседание Комисията за изработване на проект за Конституция на България при Великото народно събрание във връзка с обсъждане на членове от трета до шеста глава и преходните и заключителни разпоредби от проекта за Конституция.

8.05.1991 г.

1991 г.
Съдържа 63 листа

В Е Л И К О   Н А Р О Д Н О   С Ъ Б Р А Н И Е
Комисия за изработване на проект за Конституция на
България

П Р О Т О К О Л

На 8 май 1991 г. се проведе заседание на Комисията по изработване на проект за Конституция на България при

ДНЕВЕН РЕД:

Обсъждане материята на глава III и IV.

Към протокола се прилага списък на присъствувалите.

Заседанието бе открито в 14 ч. и 15 м. и ръководено от зам.-председателя на комисията - господин Любен Корнезов.

- 0 -

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, да продължим нашата работа. Предиобед приключихме с глава II. Сега преминаваме към глава III. За да бъдем по-делови, по глава III, само по принципни въпроси. Не толкова по редакционни, а само по принцип.

Глава III "Народно събрание". Относно компетенции, начини на сформиране и ще ви помоля да не се връщаме на въпроси, които вече сме дискутирали. Тъй като и тази глава III "Народно събрание" в Конституционната комисия текст по текст беше мината.

Ако сте забелязали някъде някаква неточност, грешка и т.н.

Господин Бахнев, имате думата.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Имам следното предложение, което има принципно значение. Предлагам в ал. 2 на чл. 60, където се казва, че Народното събрание определя основните насоки... разисквана, но въпреки това смятам, че по-добро и логично би било ако възприемем следния подход.

"Народното събрание по предложение на Министерския съвет разисква и одобрява основните насоки на вътрешната и външна политика на държавата и упражнява контрола върху правителството в рамките на настоящата Конституция".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Бахнев, тази втора алинея многократно я разисквахме, включително и с вас. Включително и в работната група и стигнахме до тази редакиця на тази втора алинея.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Затова на Конституционната комисия предлагам тази идея. "...по предложение на Министерския съвет приема..

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не е необходимо това, защото то не е длъжно да чака предложение от Министерския съвет по всеки въпрос. То може да формира собствено желание на насоките.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Тогава, ако по това, което написахме като основни насоки се подразбира дейност на Народното събрание, тогава тази алинея въобще не е необходима. Тя не е точна.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Този въпрос многократно го дискутирахме.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: По втори въпрос, който също така е свързан с принципа на силно правителство, това е въпроса за делегираното законодателство. Знаем, че има за и против. Аз просто при прочитане на текста...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: 87 член имате предвид?

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Да, 87. Прочитайки текста, се присъединявам към този текст и поддържам този текст.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря ви, господин Бахнев. Господин Грозданов има думата само по принципни въпроси.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Мен ме смущава формулировката на чл. 60, ал. 2. Народното събрание определя основните насоки... Някак си много се принизява ролята на министър-председателя и въобще на Министерския съвет и аз бих предложил като коректив такова нещо: "Народното събрание чрез законодателната си дейност и парламентарния контрол определя основните насоки на вътрешната и външна политика...".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Грозданов, вие развихте вашето виждане...

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Защото иначе какво се получава. Народното събрание може да издаде един декрет и да връчи на кандидата за министър-председател и да каже изпълнявайте. Аз съм определил основните насоки и по тези основни насоки вие действайте. Може ли такова нещо?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, разбрахме се. Друго по тази глава?

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Член 66, ал. 2. За подгласника. Струва ми се, че при едни избори, че при всеки кандидат за народен представител да се определи подгласник, особено при мажоритарната система, някак си това ме затруднява и на практика ще става трудно.

Аз предлагам такова нещо. Във Френската конституция примерно има такова нещо. Въпреки, че правото на гласуване е лично на народните представители, Френската конституция допуска изключения. Да може да се делегира правото на гласуване. Народният представител, който е избран за министър, да му се даде право да делегира правото си на глас с оглед неговата партия да не губи евентуалното болшинство и т.н.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Една скоба отварям. Правото на делегиране на глас във Франция не се отнася при заместването. То е едно общо право, което го има всеки един народен представител.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Моля ви се, аз не твърдя това, което вие имате предвид. Аз казвам, че Френската конституция допуска делегирането на правото на глас. Това делегиране и ние да го използваме в този случай. А не за подгласници. Не за да искаме да има подгласник всеки един народен представител.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Искам да ви припомня, господин Грозданов, миналата седмица именно този въпрос беше разискван и гласуван тук в Конституционната комисия. И приехме този вариант. Когато депутатът стане министър, дали с подгласника и т.н.

Господин Любомир Иванов иска думата.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз имам няколко принципни бележки по тази глава.

Първата е чл. 62, ал. 2. Евентуално продължаване пълномощията на Народното събрание до прекратяване на определени извънредни обстоятелства. Миналия път обърнах внимание, че формулировката не е добра. Мисля че има значение тази формулировка, защото тук се визират само извънредни обстоятелства, които са настъпили след изтичане на мандата на Народното събрание. А тези обстоятелства могат да започнат и преди изтичане на мандата и да се наложи продължаване на неговия мандат. Например един месец преди изтичане мандата на Народното събрание, започва война.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Как беше редакцията?

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Предлагам да се напише: "... настъпили по време или след изтичане на мандата...".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Чл. 62, втора алинея?

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Ако тези извънредни обстоятелства се прекратят преди да изтече мандата, започнали са по неговия мандат, но приключат преди да изтече мандата, тогава няма да има проблем. Няма да има нужда. Но те могат да продължат и след това. В този случай се пропуска. Когато те започват преди изтичане на мандата и продължават след това.

Чл. 64, ал. 1 е казано, че законността на изборите може да се оспори от заинтересованите кандидати. Какво означава заинтересовани кандидати? Това визира определена избирателна система, която Конституцията не би трябвало да визира. Заинтересовани кандидати има в мажоритарната система. Ние каква система ще имаме в момента, не можем да решим. Нито сме обсъждали този въпрос. Но представете си израелския вариант на избирателна система. Конституцията трябва да дава възможност за всякакви варианти. Израелската конституция третира въпроса, когато има един избирателен район и само партийни пропорционални листи. Тогава кои биха били заинтересовани кандидати? Не е ясен този термин "заинтересовани кандидати".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тогава да прибавим и "политически партии"

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Нещо от този сорт. Мисля, че е необходимо да се добави нещо. Но ако се добави и политическите партии и "заинтересованите партии", тогава могат да отпаднат и само те.

Следващата ми бележка е във връзка с това, което оето засегна и господин Грозданов. Аз също не съм убеден, че ние трябва изведнъж, защото миналият път сме гласували и приели. Вярно е, че сме гласували и приели може би, но ние нямаме достатъчно ясна представа. Въвеждаме изведнъж някаква съвсем нова система, която без да имаме ясна представа как ще изглежда избирателната система и как всичко това ще става с подгласници. Това е едно усложнение, което не е в духа на българските традиции. Това първо. Второ, аз разбирам желанието за едно силно разделение на властите, но за мен място дали е тука. Същевременно на друго място, аз искам и там да възразя, се предвижда например делегирано законодателство, което ми се струва, че е доста по-голямо смещение на властите, ако мога така да се изразя. Бих

предложил в този случай да остане това, което за България е традиционно и което е по-ясно и по-чисто.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Кой текст имате предвид?

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Член 66, ал. 2. Министрите да могат да бъдат депутати.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Но идеята, че може да бъде и депутат, и министър. Това е?

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Да, в България е било така. Иначе тук се появява някакъв термин подгласник, който не е ясно какво означава, как ще бъде и т.н. А на другото място предвиждаме делегирано законодателство.

Друга бележка, която имам, това е по прекратяване предсрочно пълномощията на народни представители. Чл. 70. В ал. 2 се казва взимане на решения от Народното събрание.

Аз предлагам решението да взима Народното събрание само в случая на точка трета, тоест "влизване в сила на присъда лишаване от свобода".

В случая на подаване на оставка да го изключим. Там нещата стават автоматично. След подаване на оставка, да не се взема решение от Народното събрание. Това е изява на воля, това се коментира тук. В случай на подаване на оставка, трябва да се третира по същия начин, както при първия случай – на смърт.

Другото възражение е по чл. 78, където става въпрос за длъжностните лица и гражданите... "са длъжни да се явяват пред парламентарните комисии и да им предоставят изискваните от тях сведения и документи". Аз обърнах внимание и по-рано, че това, че те не са длъжни да предоставят сведения и документи, които могат да бъдат използвани срещу тях би могло да се отнася за гражданите, но не би могло да се отнася за длъжностните лица. Защото от тях се иска да представят документи, които не са техни документи. Те са служебни документи. Те са длъжни да ги предоставят, независимо от това срещу кого могат да бъдат използвани. Ако се поиска определено информация, документи примерно от председателя на някакъв комитет или началник на някакво държавно учреждение, абсолютно неприемливо е според мен той да може да откаже да даде тези документи, защото биха могли да бъдат използвани срещу някой.

Даже аз мисля, че по-рано стана дума последните две изречения от чл. 78 да отпаднат. Не зная защо са останали.

По чл. 87 аз пак искам да кажа становището си, че съм против делегираното законодателство. Тук се говори много за качествата на законодателството. Даже някои предлагаха и втора камара. Това е една идея, която би могла да бъде обсъдена. Сега ние вместо това отиваме на делегираното законодателство, което може да осигурява определена бързина на законодателството, но не съм сигурен, че осигурява съответното качество.

И нещо, което може би не е толкова принципно, то е по-скоро техническо. Член 88. Става въпрос за гласуване на недоверие. Според мен има смисъл да се разграничат няколко хипотези, които действително се различават. Едно е недоверие на министър, друго е недоверие на Министерски съвет. Недоверие на Министерски съвет и недоверие на министър-председателя - няма никаква разлика. Защото е ясно, че се подава оставката в случая на целия Министерски съвет. И тук даже има несъответствие. В първата алинея се говори за недоверие на Министерския съвет или на отделен министър, а във втората алинея се говори за недоверие на министър-председателя или на Министерския съвет, или на Министерския съвет като цяло. Предлагам да остане само едното от двете неща. Или да се гласува недоверие на Министерския съвет, или ако искате недоверие на министър-председателя, но и за двете хипотези не виждам смисъл да се говори, след като това е едно и също нещо. Да се направя някакво разграничение, да има някакви съображения да се разграничат тези неща.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Други колеги? Да, заповядайте.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: По въпроса за министрите да бъдат и народни представители. Не става въпрос само за страната, за разделение на властите, но тук има и чисто прагматични страни. Вижте каква е нашата реалност в момента. Народните представители - министри и народните представители, които са неминистри са две различни групи в Народното събрание. Едните се явяват, когато искат и по принцип не се явяват, защото имат друга работа. Едните получават от другаде заплата, тоест не носят никаква икономическа отговорност към Народното събрание. Просто това е несъвместимо. Те винаги ще бъдат различни и ще бъдат само формални народни представители. Затова аз се присъединявам към това, което е записано. Друг е въпроса как да се осигури подмяната им. Там може да има най-различни варианти и обяснения. Но едновременно да бъдат народни представители и министри, на мен ми изглежда просто от прагматична гледна точка ненормално.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Янаки Стоилов има думата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: В чл. 88, искам да предложа на вашето внимание дали не трябва да включим още едно изискване. Първо, аз съм съгласен с това, което каза господин Иванов, че трябва да отпадне фигурата на министър-председателя. То е правителство и отделен министър. Когато се атакува министър-председателя, автоматично се атакува правителството. Но трябва да запишем може би като самостоятелно изречение в ал. 1, че предложението за гласуване на недоверие трябва да съдържа и предложението за нов министър-председател. Защото, когато се прави искане да бъде свалено правителството, би трябвало автоматично да се знае какъв е варианта като алтернатива, който по-нататък ще поеме управлението. И тогава вече гласуването против би означавало да се избира между различни варианти. Разбира се това не е автоматичен вот, но в повечето страни подобно изискване съществува. То е още една гаранция за стабилност на управлението.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Добре, думата има господин Велко Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Искам да кажа, че тази фигура на подгласника не е чужда на нашите традиции. Ние имаме този институт и преди и след 9 септември доста време. Така че довода тук не важи. Искам само една бележка да направя по отношение на чл. 65, ал. 2. "Народните представители действат въз основа на Конституцията и законите в съответствие със своята съвест и убеждения". Мисля, че законите не могат да бъдат фактора в поведението на народните представители, когато те изпълняват своите функции. Те трябва да се съобразяват с Конституцията, а не с някакви вече приети закони. Един закон, приет преди това, не може да обвързва народния представител. Той не е длъжен да гласува например, когато приема закона за данъците, да се съобразява със Закона за земята. Не е длъжен. Защото има един принцип, че новия закон дерогира стария. Значи тук няма противозаконно поведение. Мисля, че трябва да отпадне този пасаж "и законите" да остане само "... действат въз основа на Конституцията". Законът го обвързва като гражданин, а не като народен представител.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ще помислим по тази редакция.

Господин Грозданов, още веднъж искате да кажете нещо?

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Извинявайте, че втори път вземам думата. На мен ми се струва, че към чл. 68, в случаите когато се разрешава възбуждане на наказателно преследване против народния представител, струва ми се, че има една празнота. Когато се разреши наказателно преследване срещу народния представител, би следвало Народното събрание да го отстрани от изпълнение на правомощията му като народен представител и тогава да бъде изправен пред съда, да бъде съден. Иначе се получава така, че народния представител е отстранен само от изпълнение, не му прекратява пълномощията. Това отстраняване трябва да бъде до постановяване на присъдата. Ако присъдата е оправдателна, отстраняването се елиминира и той си продължава правомощията.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Чл. 68 има предвид вдигане на имунитета му. Това е идеята.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Вдига се имунитета и се възбужда наказателно преследване. Може да се стигне до обвинителен акт и до изправяне на народния представител като подсъдим в съда. Нима той като народен представител с неотстранено от изпълнение на правомощията, ще бъде подсъдим? Някак си неестествено е.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ще помислим по този въпрос. Други колеги? Да, госпожа Ботушарова.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Аз подкрепям господин Грозданов. Относно разсъжденията му в чл. 60, ал. 2. Споделих ги на предишните заседания относно това Народното събрание да определя основните насоки на вътрешната и външна политика на държавата, тъй като записването на това тук вече поставя правителството в друга плоскост. Затова стана дума, но аз само казвам, че подкрепям. Повече няма да аргументирам.

Също подкрепям това, което бе казано за подгласниците в чл. 66, ал. 2. Струва ми се, че не е редно Конституцията да предопределя какъв ще бъде избирателния закон и ако толкова много е необходимо нещо да се каже, може просто да се запише, че начина за заемане на мястото се урежда със закон. Тъй като ние не знаем в крайна сметка дали ще се отиде към пропорционалната, дали към смесената, дали към мажоритарната система. Подгласника така или иначе предполага мажоритарната система. Все едно каквато и да е. Този детайл не му е мястото тук. Така или иначе закона ще го каже, но защо да предопределяме сега след като ние дори не сме наясно каква ще бъде избирателната система по-нататък.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Госпожа Ботушарова, ако си спомняте в по-предния вариант нямаше този текст. Конституционната комисия обаче наложи, бих казал на работната група да го включим.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Не е нелогично. Просто предопределя се нещо, за което не е ясно дали ще бъде.

Разпоредбата за оспорване законността на изборите, останал е тук само заинтересования кандидат. В предишния вариант имаше и част от народните представители. Като че ли трябва още веднъж да се помисли кой може да оспорва законността на изборите.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Къде по-точно?

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Член 64.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Да се добави "заинтересованите кандидати и партии..."

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Защото в закона ще се казва по-точно. Пак искам да ви попитам дали тук трябва тази подробност да я пишем? Закона ще го каже кой може да оспорваме. По-важното е, че ще има касиране и че това ще го направи Конституционния съд, а кой ще оспори... Този детайл не е толкова принципен, за да го вписваме тук. Нито пък ще увреди нечий интерес. Но щом ще има оспорване, нека да се реши по закон. Така че моето мнение е този детайл тук да не натежава.

Исках да кажа на съображението на господин Стоилов. Да се иска само недоверие към Министерския съвет като цяло и да се предложи нов министър-председател. Според мен, добре, ние го обсъждахме този въпрос. В резултат на съображения за и против, включихме недоверието да е към министър-председателя и към МС като цяло. Да не ги повтарям споровете. Но не съм съгласен с идеята му кой да бъде новия министър-председател. Има си конституционен ред. И ние не можем да правим тука една извънредна процедура. Тя е достатъчно детайлна, за да въвеждаме вече инцидентни случаи.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, господин Андреев и да се ориентираме към приключване.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Господин Корнезов, аз също имам много бележки, но мисля, че трябва да изпълним това, което се договорихме в началото и да преминем на следващата глава.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Преди това имам един въпрос към вас. Отпада парламентарния защитник. Вие смятате ли, че той няма да бъде повдигнат в пленума вече?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Напротив. В Конституционната комисия разглеждахме тази глава. Решихме да не записваме текста, който беше в проекта за парламентарния защитник. Но явно този въпрос ще се повдигне в пленарната зала. И ако пленарната зала реши да има парламентарни защитници, имаме текста и много лесно бихме могли веднага да възстановим този текст с неговите правомощия. Така решихме и Конституционната комисия тук.

Думата има господин Ганев.

ЙОРДАН ГАНЕВ: Аз ще се спра върху три въпроса. Първия е чл. 64. Струва ми се, че систематично място на този текст не е тука, а трябва да мине към главата за конституционния съд. Защото това са процедури, които засягат конституционния съд и които така или иначе там ще трябва да бъдат споменати. А тук могат да не бъдат споменати, без да има някаква пречка.

Второто нещо, струва ми се, че има някакво малко разногласие между чл. 82, т. 5 и 6. Като се сравни с цялата процедура, която е изброена в чл. 107, несъответствието се състои в това, че в единия случай Народното събрание определя министър-председателя, а след това министрите, а оттатък виждаме една дълга процедура, която се изпълнява от президента на републиката. Струва ми се, че тези неща трябва да бъдат приведени в съответствие.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Къде е несъответствието?

ЙОРДАН ГАНЕВ: Вижте, в единия случай цялата работа е центрирана в Народното събрание, а в другия случай излиза, че цялата техническа работа се свършва от президента и че готовия резултат отива в Народното събрание.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, разбира се, и тогава Народното събрание избира ...

ЙОРДАН ГАНЕВ: Това нещо трябва да бъде по-ясно казано, защото така, както е казано, се явява едно несъответствие. Според чл. 64 цялата работа: избора на министър-председателя и на министрите става от Народното събрание. А оттатък виждаме, че президента възлага на него да състави кабинет. Ако той не го състави, на друг. Ако и той не го състави - на трети. Ако и той не го състави на трети, след това коалиция и чак след това идва нов избор. Тази процедура някак си не се пасва с това, което е казано.

И последното нещо, което исках да кажа, колеги, това е въпросът, който ще реши пленарната зала, но все пак трябва да се има предвид какво управление ще имаме ние? Ако имаме парламентарно управление, в такъв случай струва ми се, че вие не можете да лишите министрите от правото им да съставят парламента. Това никъде го няма. Ако е парламентарно управление, не може министрите да бъдат лишени от правото да заседават и да решават, и да гласуват в парламента. Парламентарните управления независимо дали са републики или монархии навсякъде това са хора, които са равноправни членове на парламента и които между другото са и министри. Но това не отнема техните депутатски права.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Кино Лазаров искаше думата.

КИНО ЛАЗАРОВ: Аз искам да кажа две думи за парламентарния защитник. Според мен не трябва да се вписва вариант за парламентарен защитник. Ние в експертната група бяхме разработили цял раздел, цяла глава за парламентарния защитник като изхождахме главно от полския модел. По една случайност преди десетина-петнадесет дни имах среща с полския професор Лентовски, който е съпруг на проф. Ева Лентовска, която пък е полски олтбутсман. И той каза: "За бога, не повтаряйте нашата грешка". Защото от парламентарен защитник искат квартира, социална помощ, работа да намери и какво ли не, и какво ли не. Всичко повтаряме във влошен вариант институциите на жалбите. Аз лично много уважавам този професор, мой личен приятел, голям юрист е. Също и съпругата му и съм изключително разколебан дали е необходима тази институция. Нека да не се вписва във варианта. Ако пък някой си го поддържа, нека да се аргументира пред Народното събрание.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Именно тези бяха и съображенията ни да не предвиждаме като вариант в проекта за Конституция за т.нар. отсбусман.

Думата има господин Петър Берон.

ПЕТЪР БЕРОН: От нашата практика с министрите се видя, че тези министри изобщо не стъпват на заседание на Народното събрание и практически броят на народните представители е намален с толкова хора, колкото членове на Министерския съвет има. Вече това няма смисъл отново да го обсъждаме, след като подробно сме го обсъдили вече.

Искам да се спра на ал.3 на чл.62: "Избори за ново Народно събрание се произвеждат най-късно три месеца след прекратяване на пълномощията на предишното".

Мен ми се струва, че това не е много добре казано, тъй като тази държава не може да стои и един ден без Народно събрание. След като се прекратят пълномощията на бившето Народно събрание, какъв най-висок законодателен орган ще съществува между първото заседание на следващото събрание и последното на предишното? Тези четири месеца евентуално няма да има събрания? Това не може да бъде.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Най-много три.

ПЕТЪР БЕРОН: Даже и три. Обаче след изборите, знаете, че то не се събира веднага.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, един месец има след изборите.

ПЕТЪР БЕРОН: Искам да кажа, че от момента на обявяването на изборите Народното събрание може да обяви избори, обаче то трябва да има възможността да приема решения и да изпълнява своите функции до последния ден преди тези избори.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние сме предвидили такъв вариант.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Това няма да бъде обичайната ситуация при една нормална държава. Защото там няма нищо страшно, че два-три месеца ще има един интервал между двата парламента. При сегашната ситуация ние предвиждаме именно една непрекъснатост между двата парламента.

ПЕТЪР БЕРОН: Специално тук не знам дали е много удачно да стои в ал.3.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Професор Вълканов многократно поддържа това, което Вие казвате, и което го няма общо взето в никоя европейска страна, но за нашата ситуация ще го предвидим сега като една необходимост.

Колеги, направиха се няколко предложения около чл.60, втората алинея. Тя беше дискутирана и в по-предните заседания. Болшинството тогава реши втората алинея да остане така, както е редактирана. Сега се поставя въпросът практически за нейното отпадане.

По чл.64 г-н Иванов направи предложение, мисля, че и госпожа Ботушарова също, предлагат да се включат и политиче-

ските партии освен кандидатите.

Много лесно е да се махне. Това все пак са принципни въпроси.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: В чл.66, втората алинея - въпросът за съвместимостта между министър и депутат. Този въпрос беше разискван надълго и наширото по-предния път. Предлагам така да остане. Все пак пленарната зала ще реши окончателно въпроса.

Поставя се въпроса от г-н Любомир Иванов - чл.70, ал.2 - при оставка тя да не се взема с решение на Народното събрание, а само с подаването. Фактът на подаването автоматично да проведе своето действие. Също този въпрос многократно го разисквахме. Мисля, че имаме едно такова решение. Но тази оставка пак ще трябва да бъде подадена пред Народното събрание. Трябва да се види дали има насилие върху волята и т.н. Можем да видим една нова редакция.

За делегираното законодателство, колеги, обсъждахме го, казахме, че ще го оставим в пленарната зала за окончателно решение.

Член 88, втората...

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Извинявам се, че се намесвам. Не забелязах, че се е вмъкнала допълнителна компетенция на Народното събрание в чл.82, точка 1. Толкова по законите. Според мен това трябва да отпадне. Не е нормално Народното събрание да се занимава с тълкуване на собствените си актове. Ако то нещо не е казало, ще измени закона, а съдът като орган, който прилага закона, би трябвало да ги тълкува, така както Конституционният съд тълкув Конституцията.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Стоилов, ако си спомняте в по-предния вариант нямаше тълкуване.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да, аз видях, че сега се е вмъкнало.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Когато го разисквахме, за така нареченото автентично тълкуване на органа, който го е издал, което го имаме и сега, решихме по принцип да се приеме.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Проблемът се постави и за недоверието между министър-председателя и Министерския съвет. Дали трябва да бъде само срещу Министерския съвет или министър-председателя. Ще го видим този въпрос.

Смятам по принцип само да приемем главата с тези уточнявания.

Госпожа Младенова има думата.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Уважаеми колеги, аз имам питане. Аз съм малко притиснена от това, че виждам отново възпроизведен чл.87, а именно Народното събрание да може да упълномощава Министерския съвет и да издава постановления със силата на закон. Ние тук взехме решение този текст да отсъствува от проекта за Конституция. Аз предлагам или питам по-точно кое ни пречи ние да възпроизведем Конституцията без него, точно така, както решихме, че долу ще има спор за това дали да има омбусмени или да няма в България и ако ние - ние ще възпроизведем текста. Хайде да постъпим и тук така. Да решим да отсъствува чл.87. Пък ако някой го повдигне, имаме готовност, ще го вмъкнем в Конституцията. Защото тук се изказаха достатъчно съображения срещу естеството на този текст.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако си спомняме, когато разглеждахме тази глава и за т.нар. делегирано законодателство решихме този текст да остане.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Разделихме се на две с малко преимущество.

Пишем текста, пишем и вариант да отпадне чл.87. Ако искате така? Добре, нямам нищо против.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: Аз имам едно по-общо предложение. Тези въпроси, които все пак бяха разисквани с разногласия и по-значителни разногласия, да влязат в доклада на г-н Гиньо Ганев и да направят впечатление предварително на пленарното заседание, тъй като ние внасяме проект, но и внасяме своите разногласия, които са по-значими. Да не се налага за всяко нещо да има по два-три варианта, но да е задължително това да бъде обявено, за да насрочи Народното събрание какво е ставало.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Този въпрос е принципен. В доклада или в проекта за Конституция ще намери място. И така, по принцип съгласни ли сме с тези бележки да минем към следващата глава?

Да, думата има господин Спас Мулетаров.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Става въпрос за правомощията на Народното събрание да избира определени органи. Точки 7 и 8 на чл.82. Ние имаме приети вече от нас закони, съгласно които се предвижда, че техните ръководства или ръководители ще се избират от Народното събрание. Това знаете, че се предвижда по Закона за конкуренцията, приехме и Закона за статистиката, а те липсват в правомощията на Народното събрание. Дали са случайно изпуснати? Тук се посочва само банката, радиото и телевизията. Дали това е примерно изброяване. Ако е примерно изброяване, това е в отделни точки. И трябва да приемем, че е пропуск.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може ли да направя едно предложение, тъй като това вероятно ще бъде една динамична материя да не записваме тук председателя на Националния поземлен съвет, на статистическото управление, а да запишем и ръководителите на други институции, когато това е предвидено от закон. Тоест, на тези задължително, а други, които да се предвиждат от закон. Тоест, да се запише: "... и ръководителите на други институции, когато законът предвижда това".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Госпожа Снежана Ботушарова има думата.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Аз съм съгласно с това, което господин Стоилов казва, обаче нека не забравяме нещо друго, че тази Конституция ще е основа за по-следващото законодателство. Нека да дадем възможност и на другото Народно събрание да прецени отново дали ръководителите на тези институции ще ги избира Народното събрание или могат да решат друг ред. Защо да предрешаваме това? Те могат да решат да не запазят това в закона.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, приемаме по принцип с тази забележка.

Глава IV - Велико Народно събрание

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Момент, само преди това, в чл.89 се изискват 1/3 от народните представители, за да се проведат разисквания по питането. Мисля, че тук можем да снижим тази квота на 1/5. Защото 1/5 могат да внесат предложение за недоверие, а това е едно още по-малко действие, че 1/5 да могат да предизвикат разисквания по едно питане, по предложение и се вземе решение, което се взема с повече от половината. Така че инициативата може да принадлежи на 1/5.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Глава IV. Само по принцип.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Господин Корнезов, преди това искам да отбележите за доклада, ако правите предложение и предложението на господин Лозанов към ал.2 на чл.60. Това определя насоките. В доклада да се включи този въпрос, защото той е важен.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Глава IV. Велико Народно събрание. Колеги, само по принцип.

Любомир Иванов има думата.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Първата бележка, която имам, е по чл.95, ал.1. Там е казано, че президентът насрочва избори за народни представители във Великото Народно събрание в двумесечен срок от решението на Народното събрание... и след това продължава за еди-какво си. Смятам, че трябва да има точка след решението на Народното събрание, понеже в предишния член е казано, че Великото Народно събрание се свиква по решение на Народното събрание, а по-преди това е казано в какви случаи се свиква Велико Народно събрание. Тук е изброено само за изменение на Конституцията, а го няма за територията и няма смисъл да се повтаря.

И второто е действително вече принципно.

Член 98.

Тази редакция, която е дадена, за мен е неудовлетворителна по много причини.

Първото е, предвижда се изрично в Конституцията кога трябва да има задължително национален референдум по определени въпроси. Едното е за републиканската форма на управление, че изменение и допълнение в Конституцията, това не би могло да направи само Велико Народно събрание, би трябвало да има и референдум. Но защо сегашното Велико Народно събрание го прави това нещо? То приема една Конституция която предвижда точно републиканска форма в случая, без такъв референдум. А след това за в бъдеще се предвижда.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Нищо не пречи като приемем Конституцията, да решим да има и референдум. Даже нека го запишем в преходните разпоредби.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Това е единият въпрос. Примерно, ако е републиканската форма и се приеме, че при всяко положение трябва да има референдум, то и сега трябва да има референдум, остава другото. Другите хипотези са за включването на страната

във федерации или конфедерации, като някаква евентуална възможност действително може да се разглежда такъв случай. Сега съм чул предложение поне за федерация с Гърция, но това, което реално предстои на България, това е влизането ѝ в Европейската общност, която не знам дали може, сега сигурно не може, но дали ще може след 1992 г. да се класифицира като федерация или конфедерация.

ЯНАКИ СТОИЛОВ:

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Има признаци, но не е в класическия смисъл на думата "конфедерация". Това ще бъде някакъв нов вид междудържавно обединение. Аз просто поставям проблем. Това е нещо, което реално предстои след може би пет или седем години и ако то не се визира, аз не виждам смисъл да се визира това за федерация или конфедерация, което е съвсем проблематично.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Член 95, ал.1. Записано е, че се насрочват избори за народни представители във Великото Народно събрание в двумесечен срок за изменение и допълнение на Конституцията или на проект. Аз смятам, че е излишно проект. Да бъде "или за нова Конституция".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, разбирам идеята Ви. Друго имате ли предвид?

ЧЛЕН НА КОМИСИЯТА: Исках да обърна внимание, че в двете глави за Обикновено Народно събрание и за Велико Народно събрание не става ясно какво ще прави Обикновеното Народно събрание, докато действа Великото Народно събрание. и кой ще върши функциите на обикновеното.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Вашето становище?

ЧЛЕН НА КОМИСИЯТА: Моето становище е в чл.99 да се отдели последното изречение: "Народното събрание продължава да изпълнява своите функции" в самостоятелен член и да се каже: "продължава да изпълнява своите функции между сесиите на Великото Народно събрание и след разпускането му".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Друга е идеята тук.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Искам само това да поясня, че идеята е била докато съществува Великото Народно събрание, то да се занимава само с въпроса за новата Конституция. И в момента, в който завърши тази дейност, то се редуцира до предишния състав и продължава другата дейност. Но аз исках да обърна внимание

на нещо друго - на чл.94. Там се казва, че Великото Народно събрание взема решение с мнозинство повече от половината от народните представители, за да се свика Великото Народно събрание и то да измени Конституцията. Задавам си въпроса дали това е достатъчно и дали ние трябва да изискваме нещо повече. Самото Народно събрание да приеме проект за изменение на Конституцията. Защото много по-лесно се събират половината от гласовете под абстрактната формула: "Нека да изменим Конституцията". Но вече много по-трудно е, когато тези хора трябва в общи линии да кажат около какъв проект се обединяват, който да бъде проект на обсъждане от Великото Народно събрание. Той няма да обвърже изцяло Великото Народно събрание като конкретно разрешение. Ще го обвърже като тема, която ще се обсъжда. Но дали ние да не изискаме още на тази фаза повече от половината народни представители да приемат проект за изменение на Конституцията. Защото едно решение се приема лесно.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Стоилов, Вие тогава отсъствахте. Доста разгорещено разисквахме този въпрос. Господин Вълканов го постави и решихме да отпадне. Има много "за" и "против". Това е един голям въпрос. Предлагам да го оставим за пленарната зала. Имаше и много против и много аргументи и с часове можем да говорим.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Други колеги? - Няма. Направиха се няколко бележки.

Първо, по чл.95 за една по-точна редакция. Да се спре до точката "...Народно събрание", което господин Иванов направи и господин Димитров. Ще го видим редакционно точно как стои.

Член 98.

Изменението и допълнението на Конституцията. Относно републиканската форма на управление, федерацията и конфедерацията. Аз няма да обяснявам. Ясна е идеята защо са вложени тези проблеми. Даже в едно от по-предните проекти беше записано, че въобще републиканската форма на управление не подлежи на преразглеждане или трябва цялата алинея да отпадне, или да остане така. Ние приехме тогава, когато се обсъждаше в цялата комисия, да остане така, а в пленарната зала отново да се разисква като една допълнителна гаранция относно формата на управление.

Госпожа Мариана Христова има думата.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Колеги, аз искам да поставя един чисто практически проблем. Искам да спра вашето внимание на чл.94 и чл.95 от проекта.

"Великото Народно събрание се свиква по решение на Народното събрание".

По-нататък: "Президентът насрочва избори за народни представители във Великото Народно събрание в двумесечен срок от решението на Народното събрание..." Въпросът ми е следният. Представете си, че в рамките на един мандат на Обикновено Народно събрание пет или десет пъти се наложи изменение на Конституцията. Означава ли, че с първото изменение се създава състав на Великото Народно събрание с първите избори, който ще бъде свикван за всяко следващо изменение?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не, не.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Не става дума за новата Конституция. Става дума за изменение и допълнение на Конституцията, където редът е същият или означава, че ако един месец след като приключи дейността по първото изменение, се наложи второ изменение или допълнение на Конституция, нови избори ще се правят ли?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Това означава.

Накрая, бих искала да кажа, че ако ще създаваме института на подгласниците, които ще бъдат точно толкова, колкото са и народните представители, не можем ли да помислим (предлагам го като вариант) това да бъде съставът на Великото Народно събрание, той да бъде уточнен за целия мандат на самото Народно събрание и да не се налагат втори или трети избори.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Искам да добавя нещо. Идеята тук може би трябва да бъде изразена по-категорично и тя е била, че Великото Народно събрание се избира с конкретен мандат, т.е. по повод на идеята за конкретно изменение на Конституцията, а то не се избира като дублиращ орган на обикновеното Народно събрание. Сега разбирам, че тук от част от колегите се прави подобно предложение. Лично аз съм категорично против една подобна идея, защото тя има опасност да се превърне в едно ³раширено Народно събрание, което да подмени по този начин нормалното Народно събрание. Тоест, ние да си имаме едно Народно събрание като сегашното, състоящо се от 400 души, които постоянно ту ще се връщат към Конституцията, ту ще се занимават със законите. Идеята е за една стабилност на Конституцията. Ако ние ще мислим да изменяме през месец-два или даже през година-две, то тогава ние все едно, че нямаме Конституция. Ето защо, изборът трябва да бъде само с конкретен мандат. Това е идеята - тези хора да се изправят пред обществото, да кажат с какви идеи отиват, за да променят Конституцията и да им бъде възложен конкретен мандат, а не планкетен мандат - въобще те за 4 години да си правят каквито искат изменения на Конституцията.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Аз смятам, че логиката, която сподели господин Павлов, не съответствува на замисъла на проекта за Конституция. Напротив, той се доближава до това, което сподели с вас Янаки Стоилов. Защо? Член 99 е дал отговор на въпроса който постави колежката Мариана Христова. След приемането на Конституция, Законът за изменение и допълнение на Конституцията, както и на Закона за изменението, Великото Народно събрание се разпуска. Тоест, то се свиква за определената цел, за която трябва да се създаде, след което се разпуска. Обясненията на Янаки Стоилов са намерили нормативно изражение и аз смятам,

че ако говорим нещо друго, ние трябва да пристъпим към изменение на сега действащата Конституция.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Има думата господин Павлов.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Това, което каза колегата Мулетаров, нормално като че ли навежда на тази мисъл, но ако ние към чл. 95 добавим едно единствено изречение, че "Великото Народно събрание се избира за мандата на Обикновеното народно събрание". тогава ще заковем по въпроса, който повдигна колежката преди малко. Ние избираме Великото Народно събрание по повод искане за изменение на Конституцията. Конституираме го и то не би могло да действа повече и по-късно от мандата на действие на обикновеното Народно събрание. Ако работата би била свършена по-рано, преди изтичането на мандата на обикновеното Народно събрание, тогава вече имате разпоредбата на чл. 99, която казва: "Свършихте си работата по Конституцията, дотук беше, господа, моля, разотивайте се!"

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Ако се наложи втора работа? Ако възникне нова социална поръчка?

МАРИАНА ХРИСТОВА: Аз ще ви поставя един казус и ще видите, че не е така.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Аз предложих, но не зная дали се разбира точно - става дума за едно много кратко изречение: "Великото Народно събрание се избира за мандата на обикновеното народно събрание."

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Господин Павлов, аз възразявам и в нашата работна група, разбира се, тази теза може да бъде разисквана, но тя е твърде опасна, защото това постоянно ще стимулира към едно непрекъснато конституционно нормотворчество. Идеята за едно разграничение между учредителна и учредена власт е все пак за всеки един случай на изменение на Конституцията да има непосредствено упълномощаване, тъй като тогава самите тези 200 души плюс другите 200 ще се почувствуват напълно свободни да изменят във всеки един момент Конституцията, вместо да се мъчат да я приспособят чрез законодателството и да закрепят нейната трайност във времето.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Освен това, ще имаме едновременно две народни събрания - едно обикновено и едно велико. Колеги,

предлагам да остане така. Безспорно има слабости, няма идеална система. Нека да обсъдим. Вие знаете колко варианта имаше около Великото Народно събрание – как и по какъв начин то да се конституира. Спряхме се на този вариант.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Бих искал да добавя и още нещо. Това, което смущава най-много колегите, е това, че е твърде тежък механизмът за изменение на Конституцията. Това е и най-голямото предимство на един специален ред за приемане на изменение на Конституция. Ако ние отстраним тази трудност, тогава няма нужда от Велико Народно събрание. Тук трябва много да внимаваме и всички следващи трябва много да внимават.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Минаваме към глава пета – "Президент". Моля ви да взимате отношение само по принципни въпроси.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз имам един принципен въпрос. Предлагам във вашия доклад, който ще предложите и председателят на комисията ще направи при внасянето на проекта да отбележи, че президентът се избира от Народното събрание за срок от 5 години. Смятам, че пълномощията, които са предвидени в проекта за Конституцията, потвърждават тази идея, че не е необходимо той да се избира от избирателите в цялата страна. Става въпрос за това, че ние можем да направим една бариера от две трети квалифицирано мнозинство за избиране на президента от Народното събрание.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Бахнев, Вие многократно сте поставял този въпрос. В редица от проектите като този на Българската социалдемократическа партия, Николай Павлов, Цаню Данев, Българския земеделски народен съюз "Никола Петков" (те дават два варианта) – разбира се, че можем да предложим президентът да се избира от Народното събрание. Ние възприехме, ако си спомняте, гласувахме да предложим пряко избиране. Но в доклада ще кажем, че има и други становища.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Този въпрос е ключов, явно по този въпрос се разделяме, а той може да блокира Конституцията. Трябва да се опитаме още веднъж да го изчистим, ако не – двата варианта да бъдат внесени.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ние сега много пишно разпиляваме паричките на българския народ. (Оживление в залата) На всичко отгоре твърдим, че сме парламентарна република. Един от белезите на

парламентарната република е този, че президентът се избира от парламента. Аз изхождам от чисто фискалните съображения, че изборите са скъпо нещо. Демокрацията сама по себе си е скъпа, а пък изборите са доста скъпо удоволствие. Ние можем да спестим това удоволствие и да намалим напрежението, политическото напрежение в страната по повод изборна кампания и да я сведем до онази драматична точка, когато българският народ ще слуша какво става в Народното събрание по повод избора на президент. Все пак по-малко нерви са, много по-малко пари са и най-важното – националното време ще бъде по-малко загубено. Имайте предвид, че едни избори сами по себе си разстройват една икономика за тези месец – месец и половина на активна политическа борба, защото всеки тича на митинги, всеки подготвя митинги и т.н. Тези съображения, колкото и да изглеждат наивни в този момент, са съвсем сериозни и те са оценени в пари. Моето загубено време е също оценено в пари. Ако щете, моето загубено време е кражба по отношение на моя работодател. Мисля, че има резон в това становище.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: В този проект предвиждаме едновременно да стават парламентарните и президентските избори.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: За в бъдеще те няма да бъдат така, така че тези аргументи стоят. Но да не се връщаме на аргументите. Бих искал да смекча някои от тези аргументи със следното: ако говорим за най-облекчен ред на управление, мисля че няма по-облекчена система от тоталитарната за управление. (Протестни възгласи от повечето членове на Комисията за изработване проект за Конституцията) Да, тя е най-лекият начин за управление на общество, но ние търсим най-ефективната и най-демократична, а не най-лекият начин за управление на обществото.

Що се отнася до скъпото и евтиното, тук вече се каза, но аз искам и да подчертая обстоятелството, че ние ако се върнем към избор на президент от парламента, няма да бъдем в крак с времето, защото дори и в парламентарните системи, където главно парламента е избирателното право, трябва да имате предвид, че парламента се допълва в повечето случаи с един по-широк състав от лица също изборни, така че пак ще се налагат да се правят някакви избори, но те няма да бъдат с такъв мащаб. Следо-

вателно, изборът от парламента е едно общо взето отживяващо времето си явление и той е бил именно съчетан с едно разширено изборително тяло. Мисля, че ние можем да отидем към по-чистия вариант.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Колеги, аз, за разлика от колегата Павлов, смятам, че Конституционната комисия и подгрупата, която е разработвала текста, който поддържам изцяло, се е ръководила не толкова от фискални съображения, колкото от стремежа да се развие пряката демокрация - нещо, към което е тръгнало нашето общество. Така че предлагам да прекратим дебатите по този въпрос, и да вървим нататък.

Според мен, един президент, който се избира от Народното събрание (извинете, но тук сме депутати, нека да си го кажем) би бил много по-лесно избран, би се дало възможност да се избере за президент лице при особена и конкретна масирана манипулация на самите народни представители).

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Ако започнем да се съобразяваме с такива аргументи ...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Бахнев, чухме Вашето съображение.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Аз подкрепям колежката Младенова по отношение на ал.1, но бих искал да спра Вашето внимание на ал.2. Бях предложил в същия чл. 101 при предишни разисквания по отношение ал. 2 едно допълнително изискване за кандидатурата на президент - да е живял в страната през последните 5 години. За съжаление, това не го виждам. Очевидно не се е приело от работната група, но мисля, че трябва да се обсъди. Така или иначе, при така дадения текст на ал. 2, има едно вътрешно несъответствие. Аз и преди говорех за това и отново обръщам вашето внимание. Казва се: "Навършил 40 години, който отговаря на условията за избиране на народен представител". Спомнете си възрастовият ценз за народен представител е 21 година. Следователно трябва да има друга редакция. Примерно, "отговаря на другите условия за избиране на народен представител". Трябва да има и "отговарящ на другите условия". Тогава вътрешното противоречие ще се избегне.

ЕДИН ОТ ПРИСЪСТВУВАЩИТЕ: Предлагам в доклада на господин Ганев да влезе дискуссионният въпрос за вицепрезидента. Той беше

твърде дискуссионен, тук е останал. Държа да го има в доклада, не държа да бъде вариант, но нека да бъде споменато в доклада-

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние решихме да го включим, в доклада ще бъде отразено.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Искам да кажа само няколко думи във връзка със становището на колегата Николай Павлов. Колеги, като имаме предвид правомощията на президента от чл.108 до 111 включително, струва ми се, че прекият избор при всички случаи трябва да бъде задължителен. При такива правомощия очевидно е, че би трябвало да има налице един силно избран президент, какъвто е възможно да бъде избран при пряк избор. Освен това, нека да имаме предвид и световната практика. В Америка изборът става по този начин и никой не казва, че парламентът им не е парламент. Искам да кажа и още нещо във връзка със съображенията за икономия. Нека да си спомним това Народно събрание. Ние бяхме пред разпускане, защото не бяхме в състояние да изберем президент. Тогава трябваше да се направи определен компромис. Ако това не стане, при поляризацията на вижданията по този повод, означава разтурване на Народното събрание и нов избор на ново Народно събрание. Няма да ни излезе по-евтино. Аз мисля, че при това положение не бива да бягаме от прекия избор на президент, независимо от съображенията, които имаме по този повод.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Политическите съображения в случая щом като ще ги разискваме и тях...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Моля Ви, нека да оставим тези аргументи за обсъждането в пленарната зала. Многократно сме ги слушали. (Между Николай Павлов и Мариана Христова възниква спор по повдигнатия въпрос)

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Имам няколко бележки по тази глава. Първо, по въпроса за чл. 101, ал. 1 - за избора на президента, действително, най-малко има повод за дискусия, но искам да потвърдя становището, което изложих и по-рано, при гласуването - за избор на парламента. Следователно, настоявам също да има вариант този член, да бъдат дадени и двата варианта. Така или иначе ще има дискусия в пленарната зала, по-добре да ги има вариантите, за да бъдат основа на дискусията.

Чл. 106, за правомощията на президента, където е казано, че насрочва избори - пропуснато е, че насрочва избори и за велико народно събрание. Насрочва за Народно събрание, органи на местно самоуправление и т.н. Пропуснато е, че освен за Народно събрание, става дума и за Велико Народно събрание. Става дума за чл.106, т.1. Там погрешно е писано преди президент на Републиката, ал.1, но тук няма други алинеи, така че това трябва да отпадне.

В т. 4 предполагам, че има някаква грешка, защото ние няколко пъти обсъждахме този въпрос за междуданорните договори и не е имало спор за това, че президентът няма да ратифицира и денонсира международни договори. Той само сключва и обнародва международни договори в случаите, определени със закон. Ратифицирането се извършва от Народното събрание, а за договорите ... Това, което беше решено в Конституционната комисия след това се потвърди. Остава само: "Сключва и обнародва международни договори в случаите определени със закон." Договорите се ратифицират от Народното събрание. Утвърждават се от Министерския съвет.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: С всичко останало съгласни ли сте?

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Бих искал да обърна внимание на чл.109, ал.2 където се казва, че президентът назначава и освобождава членовете на Съвета за национална сигурност." Къде ще бъдат определени компетенциите на този Съвет за национална сигурност? Това е един орган, който не е от ранга или от вида на Българска телевизия или Българско радио, а един държавен орган очевидно и ако трябва да има такъв съвет и той споменаван в Конституцията, би трябвало да бъдат тук очертани някои негови основни компетенции.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Във всички страни има Съвет за национална сигурност или назован по някакъв друг начин. Със закон се определя.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Тогава да бъде написано.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Има текст, че към президента се създава Съвет за национална сигурност, чийто компетенции се определят със закон, поне това трябва да се предвиди.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Те все пак трябва да бъдат в рамките на компетенцията на президента.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Законът ще ги определи, предполагайки неговите компетенции.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, след като станаха тук още веднъж разисквания по този въпрос, предлагам малко да тръгнем отзад напред. Ал.2 на чл. 109, така, както предложи господин Иванов и господин Янаки Стоилов във връзка с това, че функциите и задачите на Съвета за национална сигурност се определят със закон. Ще се определи точната формулировка. Тущ се видим за Великото Народно събрание дали да включим в т.1.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Има и го и назад, но може и тук.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Андреев посочи и още веднъж постави въпроса по чл.101, ал.2, че президентът освен всички други години, условия за избиране на народен представител, иска 5 и респективно 10 години да е живял в страната. Този въпрос се разисква. Предлагам ние да го поставим долу, в пленарната зала, а ако искате сега да го гласуваме и да го включим, защото това е много сериозна преграда. Сега не мога да го реша, трябва общо.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: В Щатите това изискване е 14 години, господин Корнезов, така е по Конституцията.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Изисква се само да е роден там.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Нека да спрем по този въпрос. Да решим по ал. 2. Дали да остане така, както е редактирано или да включим още едно изискване за последните 5 и респективно 10 години да е живял на територията на страната.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Няма нужда.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако искате нека да го гласуваме, включваме го във варианта. Нека да включим и това изискване и да го поставим на разискване.

Който е съгласен към чл. 101, ал.2 за изискванията и условията да бъде избрано едно лице за президент, освен годините освен условията, на които трябва да отговаря той като народен представител, освен това и да е живял последните 5 години на територията на страната. Който е съгласен, моля да гласува да включим това изискване.

10 за, 3 против, 4 се въздържат.

Колеги, ще запишем и това изискване.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Имам молба. Колеги, главата бихме могли да я приемем така, както се предлага на нашето внимание и да вървим напред, но имам молба към колегите, които работят по-интензивно от нашата комисия. В какъв смисъл е моята молба? В чл. 107, ал.5, обърнете внимание, на стр.40 – хипотезата, която се представя на нашето внимание гласи така: "Ако не се постигне съгласие за образуване на коалиционно правителство, президентът назначава служебно правителството, разпуска Народното събрание и насрочва нови избори." Тъй като всички ние тук сме обединени от общата цел да не допуснем личен режим, независимо от неговия цвят, смятам, че един президент много умело би могъл да настройва политическите сили една срещу друга именно, за да не постигнат съгласие, не дай си Боже, в бъдеще време, за коалиционно правителство и да се даде възможност за един прогресивен, на нов етап, тоталитарен режим. Вижте го този текст, моля ви.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Какво предлагате?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Такава страна, може би заслужава такъв режим, след като може да настрои политическите сили?

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Чл. 110, ал. 2 малко ме притеснява. Казва се, че президентът в срока на предходната алинея, подписвайки, давайки му правомощия да подписва законите, във втората алинея му даваме правомощие да върне закона на Народното събрание за ново обсъждане, което не може да му бъде отказано. Никакви критерии и до какви последици може да доведе това. Моля да го видите още веднъж. Аз съм наясно, че цар Борис III е подписвал законите, за да могат да бъдат публикувани.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Отправи се призив по-задълбочено да разгледаме въпроса. Нека да имат предвид тези, които не са в малката работна група, че ние действително сме обсъждали много този вариант. Специално за чл. 107 е предвидена една последователност от възможности за Народното събрание и за президента. Възлага се на най-голямата парламентарна група, на следващата, на по-следващата и т.н., докато се изчерпят всички възможности. Чак когато се стигне действително до безизходица, тогава се предвижда тази възможност. Ето защо, моля да се четат добре законите. Другият текст, на 110...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Идеята е ясна. Има думата господин Димитров.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Предлагам да бъде след съгласие, а не след консултации, като има предвид председателя на Министерския съвет и Народното събрание, както и президентът, практиката при нас е такава, че никога няма да са съгласни, един няма да е съгласен и няма да се стигне изобщо до разпускане на Народното събрание.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Какво е това Народно събрание, което не може да избере правителство?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: То после ще вегетира, вместо да управлява.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: България просто няма да има правителство. Има думата господин Андреев.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Към това, което каза госпожа Младенова по отношение на ал. 2 на чл. 110, аз съм напълно съгласен с нея и предлагам редакция, която вече бях предложил и мисля, че е удачна, и предлагам да възприемем. "В срока на предходната алинея президентът може да върне мотивирано вече приет закон от Народното събрание."

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да, може.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Добре, мотивирано можем да го вкараме. Пишем го, ще намерим подходящата редакция. Колеги, да продължим нататък.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Във връзка с чл. 107 искам да поставя следния много важен въпрос. Тук е дадена процедурата на възлагането на инвеститурата. Най-накрая се намира един народен представител или някакво лице, което се съгласява да направи Министерския съвет. Успява. От този момент вече започва друга процедура. Народното събрание трябва да го избере. Пита се какво ще стане, ако Народното събрание не гласува вот на доверие на новия министър-председател. Цялата тази процедура е свършила един път, втори път, трети път - отива се до коалиционно правителство, най-после той казва: "Направих Министерски съвет..."

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Казано е: "назначава".

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Не, той вече успява. Казва: "Успях, господин президент, ето ми Министерския съвет!" Отива в Народното събрание да се гласува. Какво ще стане тогава, ако не получи вот вътре, в самото Народно събрание? (Общ спор по поставения въпрос) Тук не е казано ясно. Цялата процедура се развива в отношенията между президента и кандидата. Не е ли така?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз мисля, че тук по пътя на тълкуване може да се стигне... ако, да речем, при условията на първата алинея е възложено на лицето да състави кабинет ...

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Топката играе само между президента и кандидата за министър-председател.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тук логиката е достатъчно последователна. При положение, че при най-многочислената група той е възложил и той казва: "Да, ще съставя правителство.", но то не е получило одобрението на парламента, тогава автоматично влизаме в хипотезата на втората алинея. В зависимост от това, кои от възможностите не са изчерпани, те могат да бъдат използвани. Ако се е стигнало без внасяне в парламента до последния вариант на коалиционно правителство и то не е било избрано, тогава се отива в хипотезата...

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Виж ал. 6, Янаки. Когато проучвателният мандат е приключил успешно (какво значи "успешно")? Президентът предлага Народното събрание да избере кандидата за министър-

председател. Значи, има една фаза, в която нещо е успешно. Какво е то - то е, че кандидатът за министър-председател е казал: "Аз направих правителство, Министерски съвет, искам сега да ми се гласува доверие."

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Спорът, който възниква, няма място, защото проучвателният мандат се отнася тогава, когато президентът се консултира. Когато той отиде на служебно правителство, просто го назначава.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Друго нещо се имаше предвид.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА (към господин Велко Вълканов): Моля Ви, не е вярно, господин Вълканов. Четете добре. (Шум и оживление в залата, присъстващите спорят помежду си)

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Ал. 6 се отнася до всички възможности, които са дадени.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Ако така се разбира ал. 6, тя трябва да се премести преди ал. 5, за да се разбере, че служебното правителство се назначава и не е необходимо да минава през Народното събрание. Става въпрос за формулировка, ние не спорим за процедурата. Ако има такава неяснота, просто работите трябва да се подредят.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Искам да напомня, че този процес на формиране на правителство се развива между президента и ръководителите на политическите сили, на парламентарните групи. Тоест, ако в онази фаза, в четвъртия етап, когато се формира коалиционно правителство, политическите сили са се съгласили да формират такова правителство и то значи, че те ще го подкрепят в Народното събрание. Иначе, те би трябвало да се отметнат и тогава ще отиде на петата фаза - служебно правителство и насрочване на нови избори. Друг вариант аз не виждам.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, предлагам да видим по-точната редакция на чл. 107, за да бъде ясно. Казах ви за допълненията, които ще направим с няколко предложения.

Сега нека да преминем към следващата глава - **шеста "Министерски съвет"**. Всички спорни въпроси, които са отразени в проектите на отделните политически партии или лица, които са внесли такива, ще бъдат отразени в доклада.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Искам да поставя един проблем. Той е свързан с чл. 119. В него се предвижда, че Министерският съвет може да поиска гласуване на доверие от страна на Народното събрание. Тук е казано как се приема решението, но не е казано какво става в случая, когато това решение се отхвърли, когато не бъде гласувано доверие на Министерския съвет. Това не е също, както гласуване на недоверие. Процедурата е различна и резултатите могат да бъдат различни, тоест, ако е гласувано недоверие, ако не е гласувано доверие на Министерския съвет, оттук не следва, че едно предложение за недоверие би било гласувано. Ако се помисли малко за гласовете и значението на гласовете - за, против и въздържали се, то това ще проличи. Трябва да бъде казано ясно какво става в случай, че не бъде гласувано доверие.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Избира се ново правителство.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Да, но тогава трябва да се върнем към чл. 118, където е казано "Пълномощията на Министерския съвет се прекратяват." Тук са дадени няколко хипотези. Едната е гласуване на недоверие. Има случаи на гласуване на недоверие на Министерския съвет. Тук възниква някаква друга процедура, в която самият Министерски съвет може да поиска от Народното събрание да му гласува доверие. Не е казано какво става. Ако му гласува доверие, предполага се, че нещата продължават нормално, но не е казано какво става, ако не получи доверие Министерският съвет.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Ако му е гласувано недоверие, или не е получило вот, когато то е искало доверие. Би трябвало да се допълни в този смисъл.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Би трябвало да бъде казано, ако не в чл. 119, то в чл. 118, защото иначе няма пълнота и не е ясно какво става, ако не получи доверие. Това са две съвършено различни неща.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Връзката със 119 и 118, т.2. Има ли други допълнения? Явно няма.

АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ: Връщам се към чл. 106, ал. 1, т. 4: "склучва, ратифицира..." (Чуват се много гласове: "Оправихме го!")

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Имам предложение - главата за Конституционния съд да мине в края на Конституцията след съдебната и местната власт. Идеята е, че ние първо трябва да посочим всички

основни власти - законодателна, изпълнителна и съдебна. По-нататък, трябва да посочим разделението на властите във вертикала - централна и местна, и заради това последователността трябва да бъде следната: след правителството да следва главата за съдебна власт. След нея - местна власт и едва тогава - Конституционен съд, защото Конституционният съд има отношение към всички тези власти, тъй като той разрешава спорове между тях. Разрешава спорове и между местната и централната власт, това е един цялостен контрол и трябва да бъде изведен най-накрая в институциите.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, има логика.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Нека да се има предвид това разместване.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Систематиката го налага.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз искам само да отбележа, че, тъй като този текст е писан на компютър, на едно място има пропуск. Става дума за края на чл. 127, началото на чл. 128. Нека да се има предвид това нещо.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Четвъртата алинея гласи: "Когато установят несъответствие между закон и Конституция, Върховният касационен съд и Върховният административен съд спират производството по делото и изнасят въпроса в Конституционния съд." При преминаването на следващата стр. 51 не е излязло допълнителното изречение. Имаше много спорове около четвъртата алинея.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По начина, по който се формира Конституционният съд, мисля, че тук е намерило отражение в предложението на господин Павлов за 12 души. Смятам, че 9 души е по-подходяща цифра, защото по този начин колкото са по-малко хората, ние ще създадем едно по-високо качество на този орган. Хубаво е, че са възприети тези три квоти, от които да се формира Конституционният съд, но аз одобрявам мандата от 9 години, но при положение, че се установи една ротация на една трета на всеки три години. Това ще създаде и необходимата стабилност, и необходимата приемственост, защото тези хора, избрани за 9 години, това, като че ли, прекалено много вече ги заковава и им създава една прекалено голяма независимост от реалното развитие на живота. Ето защо, тази ротация може да осигури и стабилността, и приемствеността. Това трябва да бъде прието. Такава практика има в много системи. Мисля, че тя има повече предимства, отколкото недостатъци.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: По-важното е да се знае, че мандатът е 9 години, а как ще стане застъпването - законът ще го реши. Тук също няма никакъв спор.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тогава трябва да кажем, че не мандатът на съдиите, а мандатът на Конституционния съд е 9 години.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Не, защото, мандатът на съдията също е 9 години, като само първите ще бъдат по-кратки.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да, вярно е, че те ще получат едно застъпване.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Няма пречка в закона да го направим.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Нека да ги намалим на 9 души. Няма нужда да бъдат 12 души.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние не знаем точно какъв ще бъде обемът на работата. Ако си спомняте, преди това ние го внесохме с 9, но тук се повдигна въпросът 12 или 15.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: 12 души няма да могат да вземат решение някой път.

Съдържанието на текста е: "Конституционният съд постановява решенията си с мнозинство повече от половината от всички съдии."

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Повече от половината, но от всички съдии, а не от присъстващите.

ЙОРДАН ГАНЕВ: По въпроса за Конституционния съд не би могло да се говори много, защото това е една сравнително нова материя у нас. Бих искал да се спра само на един въпрос - на избирането му или на съставянето му. Шокира ме малко фактът, че едната трета от съдиите трябва да бъдат избрани и назначени от президента, а друга трета - от Народното събрание. Колеги, Върховният конституционен съд е преди всичко контрол върху парламента. Смятате ли, че е редно тези, които ще бъдат контролирани, да избират контролиращите ги? Същото се отнася и за президента. Мисля, че е редно те да бъдат избрани от съдиите, от върховните съдилища, тоест, Върховният касационен съд и Върховният административен съд трябва да бъдат избрани от Адвокатската колегия, от Висшия адвокатски съвет, както беше едно време... (Оживление и протести от страна на присъстващите) Моля ви се, това си е мое мнение, никой не ви задължава да се съгласите с него.

Те трябва да бъдат избирани измежду професорите в юридическите факултети на страната. По този начин ще има една наистина независима инстанция. Това е моето мнение.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Само да отбележа защо е възприета тази идея. Тя не ограничава, даже напротив. Тези трима души няма да са от състава на Народното събрание, а поради тази численост те няма да могат да бъдат и решаваща сама по себе си квота в общата дейност на съда. Възприета е идеята, че трите основни власти: законодателната, изпълнителната и съдебната да сформират един такъв орган.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Други становища по Конституционния съд?

КИНО ЛАЗАРОВ: Аз предлагам нов вариант на ал. 4 на чл. 128, а именно: "Когато друг съд установи несъответствие между закон и Конституцията, той спира производството по делото и отнася въпроса пред Върховния касационен съд или Върховния административен съд, който го внася в Конституционен съд, ако има основание за това. Две думи за аргументация. Има конституции, като например Конституцията на Германия, в която всеки съд, извън конституционните съдилища (става дума за обикновените съдилища, общи съдилища, специализирани съдилища, каквито там има много и за административните), всеки съд да може да спре производството и директно да отнесе въпроса пред Конституционния съд. В един от вариантите на експертния проект имаше такова разрешение, но ние се посъветвахме и с германски юристи и те казаха, че има опасност от задръстване на Конституционния съд с много дела. Затова ние взехме един бараж, междинен вариант: всеки друг съд да може да спира производството, но не да отнася директно в Конституционния съд, а да го отнася съответно в административния съд, ако е административно делото, и във Върховния конституционен съд, ако е някакво друго дело. Двете върховни съдилища преценяват, че това е разумният, междинен вариант. Защо да се отнема правото на всеки съд да може да спре едно дело, а трябва да се изчака да се постанови погрешно решение, та тогава Върховният касационен съд или Върховният административен съд да го отменя по определен ред или по реда на прякото обжалване и да отнасят въпроса до Конституционния съд. Много стеснено

става и има опасност от задръстване на Конституционен съд. Тук съзирам противоположна опасност, която е не по-малко лоша - от бездействие на Конституционния съд. В края на краищата, отнася се до съд. Нека той да има право да спре производството и да го отнесе пред съответните върховни съдилища - Върховен касационен или Върховен административен съд. Сегашният вариант е краен и твърде ограничава възможностите за това.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Лазаров, това, което Вие предлагате, беше застъпено като вариант на ал. 4 в по-предния проект. Ние го обсъждахме, то беше застъпено и в Конституционната комисия, където беше разисквано надълго и нашироко и в работната група, и стигнахме до извода да приемем именно този вариант, който сега ви предлагаме, защото има много опасности (без да го разискваме тук отново) за това задръстване на Конституционния съд и това означава всеки съд фактически да отнася разнородна практика. Още нещо, когато има колизия между конституционна норма и норма на закона, всеки съд ще трябва да приложи конституционната норма, нормата от по-висок порядък, така че въобще тук мисля, че не се поставя въпросът. Прилага се Конституцията и още повече ние сме предвидили пряко действие на конституционната норма.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Правилно и нека да не забравяме, че Конституцията се чете грамотно от юристи и че има стабилитет на решенията на съдебните актове. Това през цялото време трябва да се помни. Нека не си обясняваме елементарни неща.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Идеална система няма. Изтъкнаха се много силни аргументи, това, което е записано - също, а също и съображенията, които изтъкна Кино Лазаров - ние преминахме този етап.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Предложението на проф. Лазаров е може би междинното и то има тази положителна страна, че дава възможност за формирането на едно ново отношение в нашите съдилища към процеса на правоприлагането. Върховният касационен съд вече ще прецени дали да го внесе и е задължен да прецени това. Всеки може да иска, но съдът няма да е длъжен да го спре.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Нека да не се връщаме към тези спорове.

КИНО ЛАЗАРОВ: В чл. 128, ал. 3 - някакви съображения ли са надделели или е пропуск? Става въпрос за сезирането. Конституционният съд ще има ли право сам да се сезира ексофицио, както го има в редица законодателства. На второ място, пропуск ли е, че главният прокурор няма да може да сезира Конституционният съд?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не е пропуск. Колеги, предлагам по принцип главата за Конституционния съд да я приемем така с тези пропуски, които също са от редакционен характер и да вървим нататък.

Нещо важно, на което искам да се спрем, е систематичното място. Да отиде ли главата за Конституционния съд като последна глава? Който е съгласен, моля да гласува.

Трима гласуват против. Въздържали се няма.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Предлагам съдебната да мине преди местната власт. Трябва да решим този въпрос. Нека да изчерпим основните власти, а след това разположението на властите във вертикала.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: След Министерския съвет идва съдебната власт, местното самоуправление, Конституционен съд, преходни разпоредби.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Преди това герб, знаме и т.н.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, Конституционният съд ще стане последна глава. Прощавайте, предпоследна. Предлагам да вървим така, както се уговорихме - по текстове. Систематичното място ще им намерим. Вече го решихме. Може би най-трудната глава е местното самоуправление.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Предлагам конкретно в чл. 130 да се предвиди вариант "Територията на Република България се дели на общини и окръзи."

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може би сега тази глава не трябва да я обсъждаме, за да се съберем с комисията, която специално се занимава.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Като информация - с комисията се събирахме, поскарахме се и стигнахме до нещо, което е пред вас, но аз също тогава поддържах да предвидим като вариант двуинстанционното управление. Има много варианти. Тук има няколко грешки от техническо естество. 132 със 133, ал. 2... - това са технически грешки и ще ги оправим. Ако има принципни идеи, имате думата.

СПАС МУЛЕНАРОВ: Предлагам да не обсъждаме тази глава, тъй като идеите са толкова многообразни и въпреки многократното обсъждане, сега ще изгубим много време.

На второ място, предлагам да не възприемаме предложението за варианта, тъй като при двустепенното деление може да бъдат община и околия, може да бъдат община и област, може да бъдат община и окръг. Ако сложим община и окръг – няма да отговаряме на другите две степени. Ето защо предлагам да остане така, както е, тъй като каквото и да предложим, в доклада се изтъкват възможните варианти, които съществуват в закона на Министерския съвет, на комисията и вече на пленарното заседание ще се вземе окончателно решение.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Имам една забележка, която е принципна: в чл. 136, ал. 2 се казва, че със закон могат да се определят имуществата, върху които общините имат изключително право на собственост. Не зная дали това е уместно, тъй като в чл. 17 на Конституцията ние определихме кои са обекти на изключително държавна собственост. Тук пак за някакви обекти на изключително право на собственост ние оставаме с това на закон.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Все пак, те са от друга степен на важност, ние не можем да ги изчерпим.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Тези, които биха били засегнати от този закон, са същите хора. Става въпрос за частните граждани и изобщо – докъде се простират границите на различните видове собственост. Защо това ще се определя в единия случай от Конституцията, а в другия случай оставяме на произвола на закона?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Добре, опитайте се да ги набележите тези обекти, ако можем да стигнем до някаква изчерпателност...

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Това е един двойствен подход, който смятам, че не е оправдан. Що се отнася до главата като цяло – вижте, аз не зная дали този начин, по който ние процедираме, е допустим. Тази глава беше многократно обсъждана, ние имахме един вариант, който беше общо взето изчистен, макар и той да е само един възможен вариант. Има и други възможни варианти, но тяхното омесване, както и в това, което се е получило тук, е някаква пълна бъркотия. То е резултат от взаимодействието с териториалната комисия. Ето защо бих предложил тези два варианта, които се имат предвид, да се изберат като два варианта на

главата, на цялата глава. Те трябва да бъдат дадени отделно и последователно, защото нещата са свързани. Тук непрекъснато се скача от единия вариант към другия начин на избори за пълномощия и т.н. и просто не може да се следи. Затова бих предложил единият вариант да бъде вариантът, който беше предишният вариант на комисията, а вторият вариант – това, което тук е пхнато на различни места – вариантът на другата комисия и териториалното самоуправление.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Неизбежно е, тази глава не може да има тази степен на завършеност, както останалите, и това трябва да го отчитаме като реалност за момента. Тя ще се оформя окончателно по-нататък. Сега не можем да я оформим.

ЛЮМОБИР ИВАНОВ: Главата трябва да се даде в два варианта. Първият вариант е този, до който ние бяхме стигнали, а вторият вариант – който е предложен на различни места...

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не е сигурно дали това ще реши всичките ни спорни въпроси. Ще има и някакви трети между тези варианти.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако си спомняте, вчера и заместник-министър-председателят Димитър Луджев беше тук. Той каза какво е становището на правителството – двустепенност – общини, окръг, като изключение Димитър Попов пък..., така че, много варианти има. Моля ви за конкретност.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Все пак държа да взема отношение по тази глава. Съгласен съм с господин Иванов, че тук се е получила пълна каша и тя е поради това, че от една страна има стремеж да се дадат съвременни структури на местно самоуправление, а от друга страна се връщаме към едни отдавна отминали структури в местното самоуправление, които не ни сочат нищо добро. Мисля, че ние трябва да минем към европейски стандарти, към една двустепенна система на местно самоуправление, една първа степен на самоуправление и регионална степен на местно управление, изнесени органи на правителството. Между тях – да създадем възможност за свободно формиране на коопериране на общини и свободно изнасяне на органи на централната власт, както това е удобно, за да можем да създадем съвременно управление. Тук се предлагат смесени форми, които не мога да възприема – това, че околията ще бъде централно място на местно самоуправление. Тя никога не е била в нашата история орган на самоуправление, от 49 до 50 г.

е имало изборни органи, винаги е била административно равнище и ние сега въвеждаме една съвършено неконструктивна система - една система, която нищо не може да ни даде - нито самоуправление, нито управление. Тук е смесено - околийският управител се избира (това също за мен е непонятна структура) от околийския народен съвет. Областният управител се назначава по предложение на областния съвет от президента. Също абсолютно далечна и нищо не говореща структура. Поради това, мисля, че това, което се предлага тук от господин Иванов, съм съгласен да се изложи от страна на комисията - как вижда онези структури, и отделно - Комисията по местните органи, каквито структури поиска - четири-степенни или както иска да ги изложи, и нека Народното събрание да си каже мнението. Иначе, тази смесица обърква повече, отколкото дава яснота.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако Конституционната комисия упълномощи работната група още веднъж да прегледаме и да го дадем във вариант, включително и в доклада да се изтъкне, че тази глава подлежи на доработване, тя е условно дадена, както каза проф. Вълканов. Вие знаете, че сега тези материали са и в Законодателната комисия, но не можем да внесем Конституцията без тази глава. Трябва паралелно да вървят законите и за административните органи.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз съм против такъв начин на действие, който многократно беше подсказван и от господин Ганев, а сега и от Вас. Става дума за начина на процедиране. Ние или правим проект за Конституция, или по-добре изобщо да не го правим. Не съм съгласен да се внася нещо с уговорката, че някаква глава я няма и това са само някакви нахвърляни неща и по-нататък ще се изнасява. Освен това, няма да гласувам за внасянето на този проект, няма да поемам отговорност за неговото внасяне на пленарно заседание или за неговото публикуване преди да го видя напечатан окончателно. Днес ние правихме най-различни забележки, обсъждания и те са полезни и конструктивни. Някои от тях ще се вземат предвид, някои - не, но накрая аз искам да видя готовия текст, който се предлага, и той би трябвало да бъде гласуван и ако трябва - всеки от нас да се подпише дали е съгласен с този текст. Това е една нормална процедура на работа. Въпросът е на живот и смърт. За един ден повече или по-малко аз не виждам никакъв

смисъл. Конституцията е достатъчно сериозен текст, за да правим такива евтини сметки. Кой как ще гласува зависи от пленарното заседание, зависи от парламента като цяло. Но нашата отговорност е проектът, който се внася.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Това са организационни въпроси, нека да свършим текстовете и предвиждаме нещо за утре (това, което каза Любомир Иванов).

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Има повторение на чл. 132 и 133.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Казахме го. Ще трябва да се поработи върху тази глава. Друг изход нямаме. Друг ще предложи ли нещо друго?

Съдебна власт – това също е дискутиран проблем. Господин Мулетаров има думата.

СПАС МУЛЕНТАРОВ: Няма да посочвам текстовете, но искам да споделя три принципа, които, според мен, трябва да се имат предвид, ако не намерят отражение в проекта до внасянето му. Първият от тях се отнася до прокуратурата.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Там е най-спорният въпрос.

СПАС МУЛЕНТАРОВ: Според мен и според колегите от Главна прокуратура, трябва да има прокуратура, а не прокурори към отделните видове съдилища, ако искаме този институт да го съхраним и да изпълняваме задачите и функциите, които самата Конституция, или проектът за нея, е предопределила в чл. 151.

На второ място, в същия текст главният прокурор трябва да си остане като главен прокурор, а да не бъде посочен към Върховния касационен съд. Фигурата на главния прокурор трябва да си остане самостоятелна и в тази връзка третото ми предложение е главният прокурор да не се назначава, тъй като ние никога досега не сме назначавали главен прокурор и изведнъж от избирането, и то от най-висшия орган на законодателната власт – Народното събрание, изведнъж искаме еднолично да бъде назначавана от президента.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: По предложение...

СПАС МУЛЕНТАРОВ: Няма значение. Предложение – от кого? От Висшия съвет, на който той е член. Следователно, най-напред трябва да се формира Висш съдебен съвет, а след това главният прокурор, който е задължително негов член...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Знам идеята Ви - пак от Народно-то събрание да бъде избран.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Да, главният прокурор да бъде избран от Народното събрание. Също така, избирането, повишаването, преместването на съдиите и следователите, прокурорите да се извършва за съдиите и следователите - от министъра на правосъдието, а за прокурорите - от главния прокурор. Аз говоря кой да предлага, защото се предлага само министърът на правосъдието да предлага и прокурорите, и съдиите. Предложението е за съдиите и следователите - министърът на правосъдието, а за прокурорите - главният прокурор.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може, това може.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Тези принципни промени ще доведат след това до едно правилно отговаряне на задачите и решаването чрез устройствения закон, който следва да се приеме. Не зная дали имаме възможност да дадем като алтернатива, като варианти тези предложения. Предполагам, че колегите ще ги споделят при Върховния съд и Главна прокуратура, но, мисля, че те най-малко в доклада (ако не намерят отражение в проекта) трябва да бъдат стегнати като идея и на самите ведомства, и на други участници в обсъждането.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Други колеги?

МАРИЯНА ХРИСТОВА: Предишния път доста емоционално разгледахме този въпрос. Аз подкрепям всичко казано от господин Мулетаров, и може би това е така, защото и двамата работим в системата и проблемите на тази система са донякъде по-ясни на нас, отколкото на останалите. Изцяло подкрепям неговото предложение за промяна на чл. 150, ал. 2. Главният прокурор към Върховния касационен съд вижте какви функции има - да осъществява надзор за законност и методическо ръководство на дейността на всички прокурори. Това е съвсем вярно и няма друг кой да го осъществи. Защо Върховният касационен съд, а не като основна фигура? Очевидно, тези му функции не са точно функции, които съвпадат с дейността на Касационния съд. Неговото отделяне като самостоятелна фигура, осъществяваща пълната прокурорска власт в страната, е просто неизбежна. Нашата система сега е по немската система. Това и там е така и не виждам причина защо непременно трябва да смесваме или объркваме системите.

Нещо повече, искам да обърнете внимание на правомощията, посочени в чл. 151 от проекта за Конституция. Вижте, в т. 1 се предвижда, че прокуратурата практически осъществява държавното обвинение и защитата на обществения интерес, като извършва надзор на следствието, води обвинението по делата от общ характер, наблюдава и контролира затворите, извършва общия надзор за отмяна на незаконосъобразните актове, осъществява гражданско-съдебния затвор и превантивната дейност в т. 4 - всичко това е възможно само ако има единна прокуратура, защото независимостта на съдията е нещо много важно при решаване на конкретното дело, но при защита на обществения интерес и то в такъв аспект - за държавното обвинение и защита на обществените интереси въобще, когато става дума за общия и за гражданско-съдебния надзор, друга функция освен наистина единоначалието, друг принцип на структуриране на прокуратурата, освен единоначалието, не може да има. Нека да не подхождаме лаически към проблема.

По 152 съм напълно съгласна и съм отбелязала, че трябва главният прокурор да предлага за избиране, повишаване, преместване, за освобождаване, за наказание и за каквото щете, очевидно, защото той е в течение на проблемите. Съгласна съм с предложението по ал. 3 на този текст - не да се назначава от президента, а действително да става дума за изборна фигура. Главният прокурор не е просто прокурор. Той оглавява системата в страната. Не е без значение при неговото избиране наистина да има спазване на изискването повече и партии, ако щете, и висши органи да подкрепят тази кандидатура. Аз направих предложение предния път като вариант да бъде включен проектът на Главна прокуратура и на Върховния съд, който подкрепям. Това не е взето предвид и все пак, поне в доклада, този въпрос го отразете, защото така, както вървят нещата от нас - държавата ще има нужда от прокуратура и то от солидна прокуратура, за да може нещата в нея да вървят нормално. Предният път аз направих предложение със съвсем мотивиран текст.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Това становище се поддържа и от редица депутати. Следователите към прокуратурата ли ще бъдат?

МАРИЯНА ХРИСТОВА: Очевидно, щом надзорът на следствието се упражнява от прокурора...

КИНО ЛАЗАРОВ: Предлагам да се възприеме като вариант за назначаването, повишаването, преместването и освобождаването на съдиите - предложението на Върховния съд и на Главната прокуратура просто да бъде като вариант, защото въпросът е извънредно важен и извънредно сложен. Хубаво е, тъй като вариантите в проекта са малко, хубаво е по този възлов въпрос да има варианти, в смисъл: към чл. 152, ал. 1 да се напише "вариант", да си остане, както е текстът, но да си пише "вариант": "Съдиите, прокурорите и съдиите-следователи се назначават, повишават, преместват и освобождават от длъжност от президента по предложение на Висшия съдебен съвет."

Две думи за аргументация. Струва ми се, че трябва да има единен ред за назначаване на съдиите, прокурорите и съдебните следователи.

Второ, струва ми се, че, както и сега по проекта, чл. 152, ал. 1, прекомерно и опасно се повишава ролята на министъра на правосъдието.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Други колеги?

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: За да предложи някого, аз трябва да имам информация за неговата дейност. Това означава, че трябва да следя неговата дейност, трябва да имам органи, които да извършват контрол върху неговата дейност.

Министерството на правосъдието в състояние ли е, трябва ли да упражнява контрол върху дейността на съдебните органи, изпълнителния орган или част от изпълнителния орган?

Предлагаме конкретно следното: "Висшият съдебен съвет предлага за назначаване от президента - съдии, прокурори, следователи."

Тук няма да се упражнява никакво влияние от името на президента, поради това че той ще подпише указа примерно за назначаване. Същото ще бъде и по отношение на повишаване, преместване и освобождаване.

Разберете, че това са всъщност най-важните неща, от които зависи зависимостта на един съдия.

Висшият съдебен съвет трябва да има контролни органи. Затова го правим този Висш съвет.

СПАС МУЛЕНАРОВ: Това, което ти предлагаш може да бъде избегнато, ако вместо министърът на правосъдието предложението Висшият съдебен съвет се прави от Върховния съд. Тогава се избягва опасността, която ти сподели, за министъра на правосъдието. Това казвам като вариант.

ГЛАС: Тогава няма място за Висш съдебен съвет. Каква е неговата роля?

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: На второ място, по отношение състава на Висшия съвет. Ние имаме една корекция, моля да се обмисли. Предвиждат се 25 души за Висш съдебен съвет, от които 4 души са несменяеми и по право влизат вътре. Останалите 22 души се разпределят по равно - 11 души са избрани от корпуса и магистратурата - съдии, следователи и прокурори и 11 души се предлагат от Народното събрание. Смятам, че тази квота не е правилна, не е справедлива и не е рационална. Ние сме съгласни, че това не трябва да бъде един затворен корпус, че това не трябва да бъде една затворена система само от съдии и прокурори, че трябва да има и други
Сл.Р/МТ

външни лица. Но съотношението не трябва да бъде 50 към 50.

ГЛАС: Съотношението не е 50 към 50, защото 11 + 4 колко станаха?

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: Тези 11 души, които ще предложи Народното събрание са хора прависти, от университетите, от ВУЗ, от академията и т.н., но хора с юридическо образование, нямащи пряко отношение към самия състав, от който се състоят трите институции.

Предлагаме 15 души да бъдат избрани от корпуса и 7 - избрани от Народното събрание, известни юристи.

Един въпрос във връзка с Административния съд. В чл. 143 е разработена съдебната система. Казано е, че "правораздаването се осъществява от Върховен касационен съд, Върховен административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища." Въпросът ми е: Върховният административен съд само една шапка ли според концепцията ще бъде или той ще оглави производството? Ако ще оглави съответно производството, то трябва да се включат и "административни съдилища".

Нашето предложение е да имаме система от административни съдилища, завършващи с Върховен административен съд. Защото иначе е нелогично.

А ако някой мисли, че само Върховен административен съд ще може да се справи с цялостно административно правораздаване, значи този човек е повече от илюзионист.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: В чл. 144, ал. 2 е казано: "Със закон могат да се създават и специализирани съдилища". Това означава, че е възможно в по-продължителен период от време да се създаде цяла система на административното правораздаване, включително и отделни административни съдилища. Но реално засега практически е невъзможно да създадем цялата структура.

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: В чл. 149 се казва: "Върховният административен съд осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите..." В кое административно правораздаване? Къде, в нашите съдилища ли? Тогава се получава дублиране - Върховният касационен съд ще упражнява контрол и Върховният административен съд - също.

В чл. 144, ал. 2 моля изразът, който всъщност е принцип, да завърши така: "гражданите - юридически лица могат да обжалват всеки административен акт". Текстът да завърши дотук, защото следващото изречение много ми напомня на старите изречения, говорим за един принцип и веднага слагаме вратичка, от който да излезем. Какво значи това: "с изключение на изрично посочените в закона"? Така ще включите всички други случаи, които аз не мога да обжалвам.

По същото съображение ми се струва, че ал. 2 на чл. 146 трябва да отпадне. След като правонарушаваме правото всички граждани и юридически лица имат право на защита във всички стадии на процеса, няма защо да го препращаме, със закон да се определя от кой момент ще бъде тази защита. И ще кажем, че пак ще бъде примерно с наказателното производство - от предявяване на обвинението.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Къде има такова нещо?

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: Така е в проекта, чл. 146.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Правото на защита е даже преди качеството на обвиняемия, от момента на задържането.

КИНО ЛАЗАРОВ: Исках да взема отношение по въпроса за административните съдилища. Засега е безспорно едно, че трябва да се създаде Върховен административен съвет и това да се предвиди в Конституцията. По същия начин постъпиха в Полша, най-напред го създадоха и го нарекоха Висш административен съд, след това създадоха 5-6 регионални административни съдилища. И за да няма недоразумение, може би е хубаво ал. 2 на чл. 143 да гласи така: "Със закон могат да се създават регионални административни съдилища и други специализирани съдилища".

Така беше и в предишните варианти. За да няма недоразумения. Аз не предлагам това, но понеже колегата, все пак високо квалифициран юрист, пък изпада в недоразумение, ще изпаднат в недоразумение и други лица.

Ето защо предлагам ал. 2 на чл. 143 да бъде: "Със закон могат да се създават регионални административни съдилища и други специализирани съдилища".

Понеже в предишната алинея има Върховен административен съд", тук да се каже: "и регионални".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По въпроса за избора или назначението на съдии, въобще на магистратите. Мисля, че по-подходящо е решаващото участие в тази посока да бъде на Висшия съдебен съвет. Защото когато едно колективно тяло решава този въпрос, в много по-малка степен може да става дума за пряка персонална зависимост между тези хора. И това го казвам като едно преимущество, ако те биха били назначавани от президента.

Що се отнася до предложението, мисля че е уместно това, което каза господин Мулетаров - за прокурорите да бъде по предложение на Главния прокурор, а за съдиите да се види - дали от висшето съдебно тяло или по какъв друг начин може да идва това предложение. Но в края на краищата решаващата дума да бъде на Висшия съдебен съвет. Това е и неговата основна хункция.

По спорния въпрос - чл. 144. Тук се дискутира неговото съдържание. Мисля, че този текст трябва изцяло да отпадне. Защото ние се отклоняваме от един принцип, че всички въпроси с правата са отнесени към главата за правата на гражданите. В ал. 4 на чл. 28 е уредено правото на защита. А да се говори за право на защита на юридическите лица не е точно, защото те имат своето процесуално представителство, правото на защита е нещо по-тясно и то е уредено в главата за правата.

Чл. 146 трябва да отпадне. Няма нужда от този текст. Неговото съдържание вече е отразено в главата за правата.

ГЛАС: Съгласни сме с предложението на Янаки Стоилов, отговаря на изискванията на Върховния съд.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: По въпроса за съдиите и прокурорите. Смятам, че председателят на Върховния съд и Главния прокурор трябва да се избират от Народното събрание, а те самите да предлагат съдии и прокурори за Висшия съдебен съвет. Това е системата, към която трябва да се придържаме. Всичко друго е някаква амалгама от различни принципи, които в последна сметка нищо не ни дават. Защото те най-добре познават хората. Председателят на Върховния съд и Главния прокурор се избират от Народното събрание. Те вече предлагат своя екип, състава на Висшия съдебен съвет за избиране.

БОЯН СТАНКОВ, от главна прокуратура: Бих икал да изразя нашето становище. Всъщност голяма част от депутатите вече са имали възможност да узнаят становището на Върховния съд и Главна прокуратура.

Аз подкрепям това, което каза проф. Вълканов. Струва ми се, че то е принципно и правилно, като се избере именно този принцип на изборност, а не на назначаемост. Не назначаемост от президента, а изборност. При това Главният прокурор и председателят на Върховния касационен съд се избират от Народното събрание, а те предлагат на Висшия съдебен съвет избора на съдиите и прокурорите.

По чл. 150, който урежда на практика статута на прокуратурата. Ал. 1 всъщност заличава самостоятелността на прокуратурата като институция.

Аз разбирам мотивите, които са движили някои колеги, които са предложили това. Всъщност то означава връщане към старата система от 1947 година. Имам предвид обаче, че тази система е установена през 1808 година. Всъщност тя е била критикувана и в миналото - до 1944 година, и тя е несъвършена. Има други, които са по-съвършени и би трябвало оттам да се черпи опит.

Предлагам ако възприемете целият член 150 да отпадне, ал. 1 и 2.

Към чл. 151 да се прибави ал. 2: "Главният прокурор ръководи и контролира дейността на всички прокурори".

С други думи запазваме сегашната система. Това е ясно.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Струва ми се, че с някои идеи вече трябва да се простят част от депутатите. Идеята за силна прокуратура я забравете. Конвента също го забравете.

По бележката на колежата Евгени Димитров, във връзка с чл. 143. Тогава, когато изграждаме Върховен административен съд, не може да го оставим да виси. Защото сегашното законодателство, такова каквото е, предполага разглеждането на административни дела на ниво Районен съд, на ниво Окръжен съд. Как ние ще осъществим контролни функции на един съд, тогава когато долните съдилища още не са достатъчно уредени. Съображението за това, че в момента няма пари и няма съдии, за да се изгради не е съображение да не го въведем като конституционен принцип.

Предлагам да го въведем като конституционен принцип, а тогава когато създадем и материалните условия, ще осъществим онова, което вече е записано в Конституцията. Така че предлаганата поправка е разумна.

По отношение разпоредбата на чл. 144, ал. 2. Мисля, че бележката, която направи колегата Димитров, дългогодишен съдия, най-добре илюстрира отношението на съда към закона.

Ние създадохме едно законодателство, което винаги в крайна сметка заобикаляше същността. Ако с изключение на изрично посочените от закона изоставим тази редакция, ние всъщност ще утвърждаваме принципа за законност и онова, което всички си пожелаваме непрекъснато, че сме правова държава. Каква правова държава, когато винаги ще създаване закон, който да заобиколи правото в държавата?

По отношение разпоредбата на чл. 146. Мисля, че бележките са точни. В самата комисия дълго обсъждахме този въпрос, защото и другаде е споменато - правото на защита.

Във всички случаи ал. 1 на чл. 146 е излишна.

По отношение на изграждането на самата прокуратура.

По понятни причини колегата Станков държа възгледа си върху една система. И аз смятам, че тук не политическите, а правните съображения трябва да надделеят. А правните съображения сочат на това, че в продължение не само на нашите 45 години, а и на европейския опит в това време силната прокуратура е изоставена като идея, защото противоречи на трите власти и на принципа на разделение на властите. Когато стигнем до разделението на властите, вече нахлуваме сериозно в проблематиката на чл. 152, ал. 1 и 3.

Няма да издам тайна, Министерството на правосъдието в момента подготвя проект за Закон за устройството на съдилищата. Там този възглед, който беше прокаран тук от неколцина говорили преди мен, е че Висшият съдебен съвет е онзи орган, който извършва подбора. Това е смисълът да се създаде Висш съдебен съвет. Защото министърът на правосъдието сам по себе си е част от изпълнителната власт, докато Висшият съдебен съвет не е орган, принадлежащ на изпълнителната власт. За да разграничите функциите на изпълни-

телна и законодателна власт, създавате това междинно звено - Висшият съдебен съвет. Но какво да върши той? Тъкмо той в подбора си, в подхода си към кадрите ще има най-точната осведоменост по отношение кой какво може персонално, кога е дошло времето за промяната в неговия статут.

Споделям една идея, която защитих в Министерството на правосъдието, че ранговете вече изоставят смесението между порастване в ранг и порастване в длъжност - заместник-председател, подпредседател и т.н. Но това казвам в скоби.

И тогава се поставя въпросът: След като оторизираният орган, от наше гледище, е Висшият съдебен съвет, пред кого Висшият съдебен съвет да изложи становището си и кой да валидира това становище.

Мисля, че в случая трябва да подходим така, както е подходено в алинеята на чл. 152, в смисъл, че Висшият съдебен съвет предлага на президента.

Защо на президента? Президентът, поне в нашите идеализирани представи, представлява нацията, а не политическите пристрастия. Ако той представлява нацията и ако ние не застрашаваме, като му поднесем един избор да го подпише?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Може да не го подпише. Вие ми предлагате състава на Висшия съдебен съвет, аз Ви казвам - не.

ЕВГЕНИ ДИМИТРОВ: Има право един път да откаже, но ако му го дадат пак, вече не може да откаже.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ще Ви кажа и нещо друго. Дори ако няма тази защита, наличието на Конституционен съд е достатъчна гаранция точно по този въпрос. Тогава Конституционният съд ще каже, че ...

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тогава Конституционният съд нищо не може да направи, защото не може да контролира целесъобразността на отказа.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Напротив, той ще отнеми акта.

ГЛАС: На какво основание?

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Аргументацията, която се изтъква по отношение на съдии важи и за Главния прокурор. Питам ви: щом искате да изградите единна съдебна система, защо трябва да разделите статута - по отношение на прокуратурата един статут, по отношение Сл.Р/НП

професионалните интереси на колегите прокурори.

Така че може би трябва да се постигне някакво разбиране, да не се получи така, че те се чувствуват в някаква друга степен ощетени, не дай си боже, това не трябва да става.

Но от това, което чух, аз подкрепям идеята този, Висш съдебен съвет да предлага и съдиите. Защото подобна институция ние въведохме и в Закона за здравеопазването, промяната, която стана за Висшия медицински съвет. Той вършеше този професионален и кадрови подбор на колегите.

Така, както се съставя, тези колеги ще имат най-добра представа за професионалните и други качества на хората, с които работят. Така че подкрепям това предложение - Висшият съдебен съвет да предлага, а президентът да назначава. Не мисля, че има нещо страшно в това.

Президентът ще бъде за мандат от 5 години, така че не може да проявява някакво пристрастие. В крайна сметка той ще назначава тогава, когато се е получило. Но по-важен е подборът.

И ако тук има нещо смущаващо, то е пак поставеният въпрос от госпожа Христова - ако президентът не го направи. Но нали ще има закони и там ще се предвиди. Ако президентът първия път не го направи, при повторното ще бъде длъжен да го направи. Това е един от общите въпроси за гаранциите съответните държавни органи да си вършат работа. И ще бъде наш пропуск, ако ние не направим цялостно този механизъм.

Но от това, което се предложи, моето лично мнение е, че това би бил най-справедливият вариант за подбор на съдиите.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Искам да напомня, че имаме задача да създадем единна правораздавателна система. В нея съдът играе определено главна роля. И прокуратурата, и адвокатурата, и съдиите имат една цел - в своята дейност, или както по-рано се казваше, ако е за процес - съдебно дирене, установяване на истината. Но председател на този процес е съдия, и затова аз възприемам като нормално заявлението на Николай Павлов, че наистина съдия в този смисъл е председател.

Що се отнася до системата на прокуратурата, поддържам текста, който имаме в проекта, че главният прокурор - при Върхов-

ния касационен съд. Смятам, че няма нищо лошо в това ако главният прокурор бъде избран също от Висшия съдебен съвет. И дори не съм много съгласен главният прокурор да бъде назначаван от президента.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Ние трябва да се съгласяем с оглед изказването на колежката Ботушарова за принципа - ще отстъпим ли от това, което години наред и в много държави е прието - изборност, а не назначаемост. Защото дали това ще бъде президентът, или някой друг, самото назначаване според мен е изпълнено с по-голяма доза субективизъм и с по-голяма възможност за грешки, отколкото избирането от един колективен орган.

На второ място, малко прагматично. Можем ли да си представим, че един президент, който изпълнява едни от най-отговорните, важни държавни и политически функции ще се занимава с три хиляди и няколко съдии, прокурори и следователи - да ги назначава, да ги уволнява, да ги повишава, да ги наказва, да ги преценява. Тук не става въпрос само за избиране.

Идеята е, чл.159 - избирането, повишаването, преместването и освобождаването се извършва от Висшия съдебен съвет. Сега се предлага това да го върши президентът. Не се предлага той само да назначава, а изобщо да поема функцията на Висшия съдебен съвет. Тогава той става един орган без функции. Ако само президентът ги назначава ...

Предлагам този вариант да бъде обсъден от принципа: ще остъпим ли от изборността в доклада, ако не влезе тука, или не? И второ, какви да бъдат разграничените правомощия, ако отидем към назначаемост - дали всички останали действия по отношение на този апарат да върши президентът или обратното - само назначаването, а всичко останало - освобождаване, повишаване, преместване, да го върши Висшият съдебен съвет.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, предлагам тази глава както сме я дали по принцип да я запазим с допълнение, че главният прокурор предлага Висшия съдебен съвет да назначава, повишава и т.н. прокурорите.

В доклада да изясним вариантите, които се поддържат и тук, които евентуално биха могли да се имат предвид и при гласуването в парламента. Разберете, че не може да се дават толкова много варианти.

КИНО ЛАЗАРОВ: Трябва да има текст.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Господин Корнезов, искам да уточня, главният прокурор предлага пред Висшия съдебен съвет прокурорите, а Върховният съд или неговият председател предлага съдии.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Моля ви, тук предлага министърът на правосъдието. В такъв случай не е необходимо Министерство на правосъдието в България. За какво е тогава това министерство? Тогава да го закрием.

КИНО ЛАЗАРОВ: Искам да направя само една реплика на моя състудент и приятел Мулетаров. Не трябва да фетишизираме избирането на когото и да било, още повече на съдиите, прокурорите и съдебните следователи. Аз съм бил съдия и съм бил избран двукратно. Но според мен това не беше никакво избиране. Избран съм от населението при 99,99%. Хайде сега! Целият въпрос е какъв е начина на рекрутиране на тези кадри. Употребявам такава неопределена дума, за да не говоря... В най-голяма степен това ще допринесе за тяхната независимост и за намирането на най-подходящия професионално кандидат.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: По глава X. Въпросът е за чл.161 да даваме ли варианти? Предишния път, когато гласувахме, беше само за химна "Мила Родино".

Да отпадне втория вариант. Тук може би трябва и специалисти да се произнесат, композитори. Защото да остане "Мила Родино", а долу някой да приеме "Шуми Марица" или друга някоя песен.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: На съвещанието по въпроса за герба надделява становището, че не трябва да има корона. Д-р Дертлиев се изказва да няма корона, от БЗНС "Никола Петков" се изказаха да няма корона. Всички останали, които се изказаха, бяха решително за това да няма корона. Основните политически сили се изказаха да няма корона. От тези, които се изказаха тогава: Дертлиев, от БЗНС "Никола Петков", президентът се изказа. Това беше позицията.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Колеги, по чл. 158 за герба. Казано е: "Лъв на тъмночервено поле", а ние се разбрахме на "тъмночервен щит". Моля ви, гербът е лъв на щит, а щитът е тъмночервен. Полето може да бъде дадено в кръг, в ромб, в четириъгълник. Може да пише поле, но ние се разбрахме на щит.

Сл.Р/ЗТ

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не е щит, даже в Търновската Конституция да не би да беше и подобна формулата. Този щит може да се направи, но не е това...

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Е как "не е това", - лъв на тъмно-червен щит.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не се знае какъв ще бъде лъвът. Господин Бъчваров няколко пъти вече идва тук, предлага тъй нареченият тракийски лъв, който не е изправен, а е хоризонтален. Има го в Президентството.

ГЛАС: Той прилича на котка. (Смях)

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Така че има такова предложение и той сега събира подписи.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Някой е казал, споровете са били, господин Вълканов сега да не генерализира тук - политически сили. Сега тук се изказваме като членове на комисията и всеки тук, все пак как беше казано - представлява избиратели, народности и т.н.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да остане в скоби.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Най-малкото да остане в скоби.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да отпадне втората скоба.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Проф. Мария Манолова днес каза, че по този въпрос е написала още един материал, защо трябва да короновано животното, сиреч лъвът. И каза, че във в. "Начало" това е синтезирано. Става дума, че има аргументацията...

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Какъв е допълнителният аргумент?

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Не съм го чела. Става дума, че има аргументация, не се отнася, че короната е символ на монарха, а короната като символ именно на властта и други подобни аргументи. И още искам да кажа, че по отношение на лъва, извинявайте, за нашата нация не е само един лъв, без да има...

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Въпросът с короната явно ще бъде прогласуван в пленарната зала.

Аз обаче искам да запитам: така и така внасяме доста уточнения във формата на цифри. За знаменото ще сложим ли съотношението на страните на този правоъгълник.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Съотношението мисля, че е 2:1.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Няма ли да определим това съотношение?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ще има закон за знамето и тогава ще се определи.

Преходните и заключителни разпоредби.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: По въпроса за химна. Не искам да се освобождаваме толкова бързо от мисълта, че "Шуми Марица" е нещо свързано с династията Сакскобургота. С този химн се биха още на Шипка. И при Одрин се биха с този химн, и при завоя на Черна. И това е националното величие на България, а не партийните ви пристрастия в момента.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: По чл. 162. Освен столица София има още предложения и за други градове. Даже Кърджали може да има претенции. Долу ще възникне този проблем.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: По преходните и заключителни разпоредби. Когато разглеждахме чл. 98 се оформи разбиране, че е редно тази Конституция също да бъде подложена на референдум. Необходимо е народно одобрение на цялата Конституция. Вътре се включва референдум по въпроса за държавното управление - република или монархия.

Ако се ориентираме към такова разбиране, то би могло да намери израз в една нова алинея, може би § в Преходните разпоредби. Точна формулировка няма да там. Това може да оформи работната група. Но нещо да бъде в следния вид: в едномесечен срок след разпускане на Великото Народно събрание се провежда национален референдум за утвърждаване на настоящата Конституция.

И трябва да се предвиди, че ако тя бъде отхвърлена, тогава се насрочват избори за ново Велико Народно събрание.

Мисля, че това е едно много важно решение.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Нека в пленарно заседание да се реши въпроса за референдума.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: След като предвиждаме изменение на Конституцията, които засягат строя и т.н., които да се утвърждават с референдум, редно е и тази Конституция да бъде утвърдена с референдум.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Това означава практически избори. След това избор за президент, за парламент, за местни избори...

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз останах с впечатлението, че мнозинството от колегите подкрепиха тази идея. Да го подложим на гласуване.

Бих искал да видя текста окончателно направен, преди да бъде публикуван или внесен.

Икономията, която сега бихме направили от ден или два, след това ще загубим многократно повече време в пленарната зала. Той ще даде основание за много по-дълги дискусии, всъщност за отлагане приемането на Конституцията.

КИНО ЛАЗАРОВ: Имам бележка само по § 1, ал. 1. Казано е, че Седмото Велико Народно събрание преди да се разпусне избира Конституционен съд. Трябва да се прецизира, че избира една трета от членовете на Конституционния съд, съгласно чл. 125. Или да се препрати към съответната квота.

КАЛИН ДИМИТРОВ: В § 5, ал. 2 предлагам това, което беше предмет на дискусии, да се създаде възможност в периода от избирането да разпускането на Велико Народно събрание да има възможност фактически Великото Народно събрание при възникване на нужда от законодателна уредба на някакви проблеми също и да законодателствува, а не само да работи по изработването на нова Конституция или за изменение на Конституцията.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Вчера в по-малък състав това беше прието.

МАРИЕЛА ХРИСТОВА: Предлагам да се запише: Обикновеното Народно събрание пристъпва незабавно към... Докато свърши.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Разсъждавахме дали да бъде срока до две години или шест месеца.

МАРИЕЛА ХРИСТОВА: Ако не спазим срока, означава, че трябва да съберем Велико Народно събрание, за да удължим този срок.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Формално погледнато е така.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не е страшно.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Мисля, че този въпрос трябва да бъде решен в Преходните разпоредби. Той се отнася до стабилитета на съдебната власт. Тъй като ги казваме, че докато се приеме изцяло новото законодателство, тя ще действа по досегашните норми. Но хората, които работят там, в определена степен трябва да бъде осигурено по-нататъшно развитие на системата. Да запишем, че съдиите, които към момента на влизането в сила на Конституцията са работили 5 години в тази система, придобиват статут на несменяеми.

В момента нямаме такъв закон. Той се подготвя, но едва ли ще бъде приет. Това нещо трябва да залегне, за да се знае, че тези хора вече се ползват именно от положението, което предвижда новата Конституция.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Работната група постави този въпрос, но той отпадна.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Нямаше сериозни основания. Само заклинания, че този въпрос ще бъде решаван някога и някъде.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Въпросът е и политически.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уважаеми колеги, вместо § 5, ал.2: "Великото Народно събрания в случай на неотложна законодателна нужда да се свиква от президента", ще се запише както има текст в Конституцията, "до избиране на ново Народно събрание след като се разпусне, то изпълнява функциите си". В този случай ако има някаква необходимост, то ще се събере, ако няма...

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Уточнихме се ръководството на Конституционната комисия, предложенията, които се направиха тук да се опитаме в работната група да ги обобщим и редактираме, включително и по-предишните глави.

Предлагам утре в 10 часа да се събере Конституционната комисия.

Закривам заседанието.

(Закрито в 17 ч. и 15 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТ
ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА БЪЛГАРИЯ:

(Гиньо Ганев)